

Editorial

Richard Ďurana

„Populárnym omylom je myslieť si, že vláda rozhadzuje peniaze neefektívnosťou a lenivosťou. Na rozhádzanie toľkých peňazí je treba dôsledné plánovania a značné úsilie!“

P. J. O'Rourke

www.iness.sk/podporte

/iness.slovakia

/institutelNESS

/INESSinstitute

/iness.slovakia

Mesačník
MARKET FINESSSE vydáva:

INESS – Institute of Economic
and Social Studies
Na Vřšku 8
811 01 Bratislava

tel.: +421-2-5441 0945
e-mail: iness@iness.sk

DESIGNED BY V

6 326 eur. To je výška poplatku priemerného občana Slovenska za štátne služby na tento rok. Každého jedného, vrátane novorodencov, detí, či dôchodcov alebo zdravotne postihnutých. Ak sa vám to zdá neuveriteľné, tak vedzte, že je to ešte o 169 eur viac ako vlni. A aj keď štátu platíte na daniach, odvodoch a spotrebe z roka na rok viac, stále to nestačí a svojich občanov viac a viac zadlžuje. Tento rok každý z nás dlhuje veriteľom Slovenskej republiky 8213 eur.

Tento prepočet robíme každý rok, pretože bežný človek nemá šajnu o tom, koľko štát stojí. Cena štátu stále rastie, ale odzrkadľuje sa to aj v lepších službách poskytovaných štátom? Nedávno sme v spolupráci s denníkom SME desiatkam tisícov čitateľov priniesli Účet za služby štátu, v ktorom je detailne rozpisané, koľko z celkovej sumy 6326 eur prispievate napríklad na školstvo, políciu, zdravotnú starostlivosť, armádu, a ďalšie služby, o ktorých si stále veľa ľudí myslí, že sú zadarmo, alebo na dôchodky, cestnú dopravu, železnice a ďalšie. Tento bloček nájdete aj na našom webe www.cenastatu.sk, kde si môžete dokonca vypočítať svoje vlastné daňové zaťaženie (v záložke Koľko platíte vy?) a vytlačiť vlastný bloček. Či je to čítanie radostné alebo smutné, už necháme na vás.

Pred tromi týždňami sme zorganizovali **celorepublikové finále Ekonomickej olympiády**. Keď sme túto súťaž pre stredoškôľakov na sklonku roka spúšťali, netušili sme, aký bude záujem. V pilotnom ročníku sa do súťaže zapojilo viac ako 4000 študentov z celého Slovenska, a teší nás, že najviac z východu. 50 postupujúcich z krajských kôl si zmeralo sily v písomnom teste a 10 najlepších aj ústne pred odbornou porotou. S radosťou vám v tomto čísle predstavujeme **najlepších mladých ekonómov a ekonómky na Slovensku**.

Usporiadali sme **Seminár rakúskej ekonomie** pre vybraných slovenských vysokoškôľakov študujúcich doma i v zahraničí. Konečne sa nám podarilo priviesť amerického profesora, ktorý je skutočnou extratriadou a ktorého sme sa snažili na Slovensko dostať dlhých 7

rokov: Edwarda Stringhama. Ten sa vo svojom výskume venuje *private governance* a okrem Seminára sme pre neho usporiadali na tému súkromného poriadku aj **#ekonomickereci** v Bratislave.

Tento týždeň sme opäť po roku usporiadali medzinárodnú konferenciu **Free Market Road Show**. Medzi rečníkmi bol aj John Chisholm, úspešný podnikateľ a autor svetového bestselleru *Unleash Your Inner Company*, či svetovo úznávaný expert na dane Dan Mitchell z amerického Center for Freedom and Prosperity. Výživný bol ale aj domáci panel venovaný **problémom poľnohospodárstva a ako ich riešiť**. Fotogalériu z podujatia ako aj prezentácie niektorých rečníkov si môžete pozrieť na stránke podujatia www.iness.sk/fmrs.

Nosnou témou článkov v tomto čísle sú regulácie a ich vplyv na podnikanie. Nájdete tu však aj texty týkajúce sa čoraz populárnejšieho základného príjmu, vyplývajúceho zo strachu zastúpenia ľudskej práce robotmi. Prajem vám dobrodružné čítanie!

Richard Ďurana

ROZPOČET ŠTÁTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY — ROK 2018 —	
VÁŠ ÚČET ZA SLUŽBY ŠTÁTU	
POLOŽKA	CENA NA OBYVATELA
1 POMOC V HMOTNEJ NÚDZI	31
1 STAROBNÉ DOCHODKY	1896
1 ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ	947
1 INVALIDNÉ DOCHODKY A POMOC ZDRAVOTNE POSTIHNUTÝM	222
1 TÁH PRÁCE A PODPORA NEZAMESTNANÝCH	78
1 ČLENSŤVO V EÚ	165
1 ÚROKY A SPRÁVA ŠTÁTNEHO DLHU	287
1 PODPORA RODINY A STAROSTLIVOSŤ	312
1 CESTNÁ DOPRAVA	224
1 ŽELEZNICNÁ DOPRAVA	178
1 PODPORA BYVANIA	87
1 MATERSKE ŠKOLY	76
1 ZÁKLADNÉ ŠKOLY	269
1 STREDNÉ ŠKOLY	92
1 VÝSKONÉ ŠKOLY	125
1 PODPORA POĽNOHOSPODÁRSTVA	143
1 POLÍCIA	145
1 DOPRAVNÉ PODMIKY	32
1 ARMÁDA	195
1 INFORMATIZÁCIA SPOLOČNOSTI	15
1 VÝBER DANI A CIEĽ	41
1 PODPORA ENERGETIKY A INOVACII	95
1 SUDY, VÁZENSTVO, PROKURATÚRA	83
1 DIVADLA, MUZEÁ, GRANTY, RTVS	96
1 NEMOCENSKÉ POISTENIE	116
1 CINNOSŤ URADOV MIEST A VUC	213
1 OCHRANA ŽIVOTNEHO PROSTREDIA	105
1 REZERVOVÝ FOND	188
1 PODPORA REGIONÁLNEHO ROZVOJA	40
1 PRÍSPĚVKOVÉ ORGANIZÁCIE ŠTÁTU	34
1 INE	975
SPOLU (EUR)	6326

ŠTÁT V ROKU 2018 MŇIE O 2,1 % VIAC
AKO VYBERIE. PRETO DLH KAŽDEHO OBYVATEĽA
VZRASTIE O 267 EUR A OBYVATEĽNÉ 8213 EUR.

WWW.CENASTATU.SK
DĽUŽEME ZA NAVŠTEVU
INESS

Obsah

Editorial	1
Porovnanie - Inflačný budík prebúda centrálnu banku	3
Cena štátu - Cenu štátu nie je ľahké zistiť	3
Výdavky - Výdavky na vzdelávacie poukazy	3
Plytvanie - Výdavky na výdavky štátu	4
Daň za zodpovednosť	4
Neodplašme Uber a Taxify zo Slovenska	4
Menej strachu z robotov	5
Neefektívny podnikateľ a neefektívny štát nie je to isté	5
Neprimerané regulácie škodia všetkým	6
Ako bumerang	7
Ako zabrániť peňažovodom	7
Prečo sa aj ty musíš zapojiť do zdieľanej ekonomiky	8
Hodnota za recykláciu	9
Nevšimnutá americká deregulácia	9
Regulácie stoja peniaze. Nie všetky majú aj hodnotu	9
Veľa je povolaných, no len málo vyvolených	10
Nová dávka vládnych analýz, plánov a stratégií	11
INT 2/2018: Rýchlejšie súdnictvo pre kvalitnejšie podnikanie	12
Účet za služby štátu	12
Seminár rakúskej ekonómie VIII	13
LibertyTalks: Základný príjem	14
Ekonomické reči: dôchodky	14
Ekonomické reči: private governance	15
Prednáška o kryptomenách na FEM SPU v Nitre	15
INESS na seminári DG ECFIN v Bruseli	14
INESS na výbore pre podnikateľské prostredie	15
INESS na logistickom fóre LOG-IN 2018	15
Poznáme najlepších mladých ekonómov a ekonomky na Slovensku	16

Zahlasujte za nás!

Cena štátu (336 škôl), Ekonomická olympiáda (4000 stredoškôľakov), INESS Ekonomické reči (spolu už viac ako 500 účastníkov), Slovensko 2044 (20 000 brožúr na školách), Seminár rakúskej ekonómie (viac ako 200 absolventov) a desiatky prednášok ročne.

Podporte naše vzdelávacie aktivity len dvomi klikmi, hlasom za INESS tu:

www.cenanadacieorange.sk

Ďakujeme!

Porovnanie

Inflačný budík prebúda centrálnu banku

Minule trhy zaskočilo tempo rastu amerických miezd, teraz prekvapilo medziročné tempo rastu americkej cenovej hladiny. Namiesto očakávaných 2,0 % narástli spotrebiteľské ceny medziročne o 2,1 %. Ceny výrobcov v USA prekvapili tiež, z očakávaných 2,4 % bolo nakoniec 2,7 %.

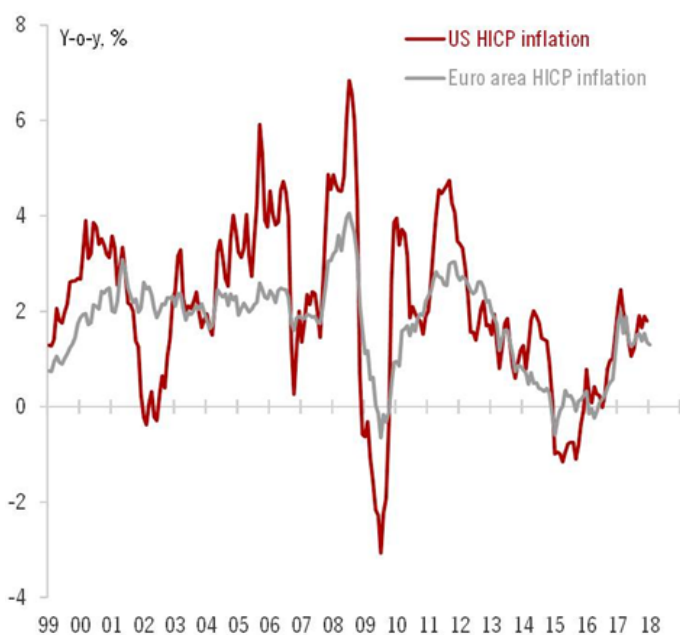
Zrýchľil sa aj rast spotrebiteľských cien na Slovensku z decembrových 1,9 % na januárových 2,4 %.

Tolko zvoniaciach inflačných budíkov začína prebúdať roky spiacie zlato. Obchoduje sa pod technicky dôležitou hranicou 1370 dolárov za uncu. Jej prelomenie by mohlo byť signálom nového býčieho trhu v tomto kove.

Zrýchľujúca inflácia vedie k otázke, kedy konečne začne tvrdiť muziku aj Európska centrálna banka, ktorá základný úrok ešte nedvíhala a čo sa s dobrými časmi v eurozóne stane po tom.

ECB nielenže bude musieť dvíhať základný úrok, ale zrejme aj predávať nakúpené štátne dlhopisy členských krajín. To môže byť zábavné.

Člen výkonnej rady ECB Peter Praet je optimista. Verí, že vycúvanie ECB z QE zvládne bez rýchleho rastu úrokov. Štáty cez ECB za novovytvorené eurá z trhu nechali zmiznúť gigantické množstvo vlastného dlhu. Napríklad v prípade nemeckého štátneho dlhu sa odhaduje, že už len 10 % jeho celkového objemu je v súkromných rukách a zvyšok vlastní rôzne štátne inštitúcie.

Zdroj: Frederik Ducrozet

Cena štátu

Cenu štátu nie je ľahké zistiť

Zistiť cenu štátu nie je vždy také jednoduché. Tvorba verejných rozpočtov má svoje fázy a nie vždy je možné jednoducho porovnávať čísla. Aj keď ide o čísla z jednej inštitúcie v rozmedzí pár týždňov. Príkladom komplikovanosti môže byť rozpočtovanie obcí a VÚC.

Prvotná informácia o tom, koľko územné samosprávy plánujú minúť

zdrojov a aké sa predpokladajú ich príjmy je dostupná v prvej prílohe Návrhu rozpočtu verejnej správy (posledný na rok 2018-2020). Posledná schválená verzia je dostupná na webe ministerstva financií zo 14. februára 2018. V prílohe 1 sa môžete dočítať informáciu, že rozpočtované výdavky obcí a VÚC na rok 2018 sú 4 306 mil. a 1 413 mil. eur. A príjmy obcí a VÚC na úrovni 4 597 mil. eur a 1 593 mil. eur.

Následne pri zbieraní a analýze dát potrebných pre aktualizovanie webu Cenastatu.sk sme potrebovali podrobnejšie informácie o rozpočtoch obcí a VÚC. Vypýtali sme si preto ekonomickú klasifikáciu týchto verejných subjektov. 5. marca nám ju z Ministerstva financií poslali. V rámci tohto rozpočtu už boli výdavky obcí a VÚC na úrovni 4 544 mil. eur a 1 300 mil. eur. Teda výdavky obcí boli odrazu vyššie o 238 mil. eur a výdavky VÚC nižšie o 113 mil. eur. Prepád výdavkov VÚC spôsobila skutočnosť, že Košický samosprávny kraj (ďalej len „KSK“) sa dostal do provízií a tým pádom ani nepredložil rozpočet na rok 2018. Po dopočítaní KSK podľa jeho rozpočtu z roku 2017 sme tak dostali výšku celkových výdavkov VÚC na úrovni 1 529 mil. eur.

Neskôr 20. marca 2018 sme od Ministerstva financií na požiadanie dostali rozpočtované výdavky podľa funkčnej klasifikácie obcí a VÚC. Tie sme potrebovali na aktualizovanie plagátu Vesmíru verejných výdavkov a Účtu za služby štátu. Podľa týchto dát už mali obce výdavky na úrovni 4 715 mil. eur a VÚC ostali na úrovni 1 300 mil. eur. Výdavky obcí tak vzrástli o ďalších 171 mil. eur oproti rozpočtu z pred dvoch týždňov a o 400 mil. eur oproti číslam z pôvodnej prílohy č. 1. Vysvetlením podľa Ministerstva financií nakoniec bolo, že údaje do ich systému vkladajú obce postupne a preto sú ich čísla v úvodných mesiacoch roka nekompletné. Taktiež niektoré obce môžu byť v rozpočtovom províziu podobne ako KSK. Skutočné rozpočtované výdavky obcí sa tak pravdepodobne dozvieme až neskôr počas roku.

Výdavky

Výdavky na vzdelávacie poukazy

Ministerstvo školstva každý rok od roku 2004 financuje cez vzdelávacie poukazy záujmové vzdelávanie pre deti a mládež mimo vyučovania. Vydávať tieto preukazy pre žiakov majú možnosť všetky školy, ktorých vzdelávanie sa považuje za sústavnú prípravu na povolanie. Teda základné a stredné školy. Hodnota vzdelávacieho poukazu je na rok 2018 stanovená v sume 32 Eur (3,2 Eur na mesiac). Preukazy môžu prijímať poskytovatelia záujmového vzdelávania, to okrem spomínaných škôl znamená aj rôzne centrá voľného času alebo základné umelecké školy.

Ročne ide na túto politiku približne 18 mil. eur. To je suma, ktorú nakoniec získajú poskytovatelia záujmového vzdelávania. Nie každý vydaný preukaz je však nakoniec aj použitý. Približne 13 % vydaných preukazov ostalo v roku 2017 v rukách žiakov bez použitia. Najväčšími vydavateľmi ale aj prijímateľmi preukazov sú obce (sú vlastníčkami škôl). Tie prijali približne 62 % preukazov, 23 % prijali VÚC (zriaďovatelia stredných škôl), a zvyšok si rozdelili súkromní (5 %), cirkevní (6 %) a okresní (4 %) zriaďovatelia.

Keď sa pozrieme na priemernú výšku príspevku na žiaka základnej školy podľa typu zriaďovateľa, tak v roku 2017 získala obec 24,7 eura, zatiaľ čo súkromní a cirkevní zriaďovatelia okolo 20 eur. To znamená, že obce dokázali lepšie prilákať svoje vydané preukazy naspať do školy, ako to dokázali neverejní zriaďovatelia.

Najúspešnejšími lapačmi vzdelávacích poukazov boli zariadenia centrál voľného času v Košickom a v Žilinskom regióne. Obsadili spolu prvých šesť miest a napr. centrum voľného času zriadené mestom Košice zís-

kalo v roku 2017 109tis. eur, podobné centrum zriadené Čadcou získalo 72tis. eur. S pomedzi základných škôl bola na prvom mieste škola z Nitry, ktorá získala cez preukazy 35tis. eur. Priemerná výška príspevku na jedno zariadenie bolo v roku 2017 skoro 5500 eur a počet zariadení, ktoré získali nejaké preukazy bol 3300.

Plytvanie

Výdavky na výdavky štátu

Na konci 80. tých rokov začali stavať v Bratislave nemocnicu na Rázsochách. Nakoniec bola postavená iba hrubá stavba a tá bola následne zakonzervovaná. Za 30 rokov sa tam preinvestovalo 70 mil. eur a po zakonzervovaní stavby boli náklady na strázenie okolo 60 tis. eur ročne.

Ako plynuli roky tak stavba sa postupne rozpadala a chátrala. Nedávno ministerstvo zdravotníctva oznámilo, že pôvodný skelet je už nepoužiteľný a neostáva nič iné ako ho zbúrať a na jeho mieste začať stavať odznova. Ministerstvo tak spustilo verejnú súťaž na dodávateľa búracích prác. Tie by mali stať do 17 mil. eur bez DPH. Pritom podľa pôvodného harmonogramu ministerstva zdravotníctva už mali búracie práce začať minulý rok.

Ide tak o peknú ukážku manažmentu verejných zdrojov. Najskôr sa daňoví poplatníci poskladali na spustenie stavby, následne na jej zakonzervovanie a strázenie a teraz na jej zbúranie. Búracie práce by mali začať v treťom štvrtroku 2018. Následne by sa mala spustiť výstavba novej nemocnice, ktorá by mala byť dokončená na jeseň roku 2022. Jej predpokladané náklady sú dnes 263 mil. eur.

Novým problémom je, že sa môže stať, že do novej nemocnice nebude dostupných dosť zamestnancov, keďže súkromní investori plánujú do roku 2021 postaviť novú súkromnú nemocnicu v Bratislave. A tá by mohla prilákať množstvo lekárov a sestričiek z Bratislavy.

Daň za zodpovednosť

Radovan Ďurana

Predstavte si, že za úlohu dostanete znížiť počet ľudí, ktorí si poistujú majetok. Znížiť počet ľudí, ktorí sa poistujú pri ceste do zahraničia, alebo sa poistujú proti úrazu pri lyžovačke. Predstavte si, že vašou úlohou je obmedziť ponuku poistných produktov.

Že máte znížiť počet poisťovní, ponúkajúce svoje produkty. Čo urobíte? Nielen každý biznismen, aj učebnica ekonómie vám dá rovnakú radu. Musíte zvýšiť cenu. Presne tohto postupu sa drží minister Kažimír.

Jeho ministerstvo už pred rokom predstavilo nepodarok s názvom odvod z poistenia. Napriek všetkým výhradám a upozorneniam, ktoré ministerstvo dostalo od regulovaných subjektov, analytikov, expertov. Po roku ministerstvo bez hanby priznalo, že tento nepodarok „je nesystémovým a neefektívnym opatrením“. Občan sa už nádejalo, že sa stal zázrak, odvod bude odstránený, štát si priznal chybu. Chyba lávky, ako vravia bratia Česi.

Ministerstvo financií tu predsa nie je od toho, aby posudzovalo reálne dopady daní. Kažimíra má vláda na to, aby dane vyberal. Spackaný odvod má byť po novom nahradený daňou z poistenia.

Robiť chyby je ľudské, povieť si. Ale opakovať ich? Nový návrh dane z poistenia si vyslúžil rovnakú znôžku odborných výhrad. Daň má byť opäť

retroaktívna, teda uplatní sa aj na zmluvy, ktoré vznikli dávno pred zavedením tohto odvodu/dane. Zákon je navrhnutý nejasne, v podstate tak, aby občan nevedel, či platí daň on alebo poisťovňa. Zákon má platiť od prvého októbra i napriek tomu, že zákony s vplyvom na podnikateľské prostredie majú podľa pravidiel, ktoré si stanovila samotná vláda, platiť vždy od 1. januára.

Počas rokovania k hromadnej pripomienke verejnosti sme sa dozvedeli, že už je na stole nový návrh. Nastalo v ňom asi len jediné zlepšenie, z návrhu vypadlo životné poistenie, štátna kasa „obetovala“ 22 mil. eur daňových výnosov. Vláda teda nebude trestať ľudí za to, že sa poistujú pre prípad predčasného úmrtia, ale „len“ za to, že sa poistia pre prípad zranenia, pre prípad choroby, či pre prípad poškodenia majetku. Za to, že sa človek chce správať zodpovedne, si Kažimírovo ministerstvo bude pýtať 8 %.

Slovenský trh je pritom známy nízkou mierou pokrytia majetku poistením. Porovnanie výdavkov poisťovní a skutočných povodňových škôd ukazujú, že škody platia občania, prípadne štátny rozpočet. Povodne ale zároveň vytvárajú oblasti, kde poisťovne nechcú domy poisťovať. Myslíte, že daň z poistenia bude využitá na podporu týchto oblastí, či prevenciu a krytie škôd, tak ako sa to píše v programovom vyhlásení vlády? Opäť chyba. Dodatočných 35 mil. eur si chce vláda nechať pre seba, možno na financovanie sociálnych balíčkov.

Odhliadnime na chvíľu od faktu, že daňové príjmy vlády utešene rastú a každý nový príjem len odďaľuje potrebné reformy na zefektívnenie verejnej správy. Peniaze by vláda mohla získať zvýšením DPH, zvýšením dane z príjmov, alebo zavedením dane z vína. Neurobí tak. Z technického hľadiska by to bolo stokrát jednoduchšie. To ale nie je zámer marketérov tejto vlády. Tí majú za úlohu vyvolať dojem, že daň platia poisťovne, občan by predsa zvyšovanie „klasických“ daní odmietol. Naoko skrytou daňou z poistenia však aj sociálne orientovaná vláda dokáže zdaniť za zodpovedné správanie aj nízkopríjmové skupiny.

Mňa osobne na dani z poistenia udivuje najviac jedna vec. Negatíva dane sú okato jasné, ale pozitíva a prínosy dane žiadne, teda okrem príjmov vlády, ktoré vďaka nej vzrastú o 0,3 %.. No na ktorom ministerstve sídli Útvár hodnoty za peniaze? Áno, príjem štátu nie je výdavok, ktorým sa analytici tohto útvaru primárne venujú. Ale princíp váženía negatívnych dopadov a prínosov by mal byť na Ministerstve financií imperatívom.

V rozporovom konaní získali predstavitelia úradu dostatok argumentov, prečo je daň z poistenia nákladom a nie prínosom. Ministerstvo malo možnosť návrh stiahnuť, ale neurobilo to. Verejnosti tak posielala slušný balíček negatívnych dopadov s trápny argumentom, veď aj iné krajiny podobnú daň majú.

Denník N, 11.4.2018

Neodplašme Uber a Taxify zo Slovenska

Róbert Chovanculiak

Ako zladiť technológie 21. storočia so starými pravidlami, aby nám príležitosti nepretiekli pomedzi prsty?

Platformy zdieľanej ekonomiky Uber a Taxify predstavujú novú príležitosť. Príležitosť pre ľudí s autom, ktorí si namiesto večerného sledovania reality show môžu privyrobiť. Príležitosť pre ľudí, ktorí sa chcú lacnejšie a komfortne odvieť piatok večer z mesta domov. Príležitosť pre parkovaciu politiku mesta, pre verejnú dopravu alebo pre kvalitu ovzdušia.

Týmto príležitostiam však stoja v ceste regulácie z minulého tisícročia. Tie rozoznávajú len dve kategórie osobnej prepravy: autobusy a taxíky. Nepoznajú nič ako platformu zdieľanej ekonomiky. A tak vznikajú problémy. Na týchto platformách totižto nejazdia taxikári ani autobusári. Jazdia na nich obyčajní ľudia s voľným časom a automobilom. Títo nemajú priestor, čas ani peniaze splniť všetky byrokratické požiadavky a regulácie spojené so získaním licencií a povolení. Pre väčšinu takýchto vodičov to nie je kariéra - veď polovica z nich najazdí menej ako 10 hodín do týždňa a viac ako dve tretiny vodičov do pol roka na platforme skončí s jazdením. Na platformách stretnete učiteľky, dôchodcov, študentov, nezamestnaných, alebo začínajúcich podnikateľov, ktorí si potrebujú vykryť životné náklady.

Ako zladíť technológie 21. storočia so starými pravidlami, aby nám príležitosti nepretiekli pomedzi prsty? Jednoducho. Nie je to žiadna atómová fyzika ani super strážené tajomstvo. Stačí sa pozrieť na to, čo spravila už viac ako polovica štátov v USA. Vytvorili špeciálnu kategóriu - tzv. Transportation Network Company. Teda kategóriu pre firmy „sieťovej prepravy“. Sem patria platformy ako Uber, či Taxify. Podmienky pre získanie tejto licencie sú výrazne jednoduchšie ako pre taxikárov a môžu ich tak splniť aj voľnočasoví vodiči na platformách. Takúto reguláciu ako prví vytvorili politici v Kalifornii v roku 2013.

Iné štáty využili už existujúcu kategóriu tzv. For-Hire Vehicles, teda akási „zmluvná preprava“. Táto kategória mala historicky vždy nižšiu mieru regulácie a voľnejší vstup do odvetvia. Príkladom takéhoto postupu je New York City, kde pod touto kategóriou jazdia vodiči Uberu, alebo Česká republika, kde poznajú kategóriu „zmluvná preprava“ a Uber sa zaviazal splniť jej podmienky.

Na Slovensku momentálne nemáme ani jednu z týchto možností a tak fungujú spomínané platformy v akomsi vzduchoprázdne. Avšak to nie je ich vina, nie je to ani vina ich pasažierov, alebo nebudaj taxikárov. Na vine je regulátor, ktorý zaspal na vavrínoch. Uber tu funguje už skoro tri roky. To je možno vo svete politikov a ministerstiev krátky okamih, počas ktorého sa vôbec začne nejaký legislatívny proces. No vo svete internetu a mobilných aplikácií je to celá večnosť, počas ktorej vzniklo a zaniklo množstvo startupov a existujúce aplikácie boli 150 krát aktualizované.

Apelujme tak na politikov, aby sa zobudili a spravili jedno malé rozhodnutie, ktoré však pomôže množstvu ľudí nie len v Bratislave. A zároveň sa tým posunieme vpred oproti krajinám, ktoré bojujú proti technologickému pokroku. Slovensko tak môže získať lepší život pre vodičov a pasažierov a zároveň si budovať reputáciu ako krajina, ktorá je otvorená inováciám. S digitálnym lídrom na čele krajiny sa to musí podariť.

SME, 27.3.2018

Menej strachu z robotov

Martin Vlachynský

Nedávna kolízia autonómneho auta s chodcom aj v našich končinách pripomenula, ako rýchlo vo svete postupuje umelá inteligencia. Pri diskusiách o rozvoji automatizácie sa každá debata zvrtnie skôr alebo neskôr na tému pracovných miest a postaveniu človeka-pracovníka v ekonomike budúcnosti. Patríť k menšine optimistov, ktorí rozvoj automatizácie počas najbližších dvoch-troch dekád nepovažujú za sociálno-ekonomický hurikán.

Prvým dôvodom je vznik nových pracovných miest. Možno už trochu otrepaný argument, ale to nemení nič na jeho platnosti. Nemusíme sa baviť len o teoretických supersofistikovaných pracovných miestach

budúcnosti, ako je programátor kvantových počítačov, či obsluha pravidelnej linky SpaceX do kasína na obežnej dráhe. Stačí sa dnes obzrieť dookola. Do vyspelého sveta prichádza vlna starnutia, ktorá si vyžiada množstvo aj menej kvalifikovaných ľudských rúk.

Pomôže aj túžba po unikátnosti. Na Slovensku v posledných rokoch vzniklo 70 malých pivovarov. Prečo, keď všetko toto pivo mohli poľahky vychrlieť automatizované linky v Hurbanove? Pribúdajú výrobcovia ručne robeného nábytku, populárnejšie je práce šitie oblekov na mieru. S rastúcim bohatstvom rastie aj dopyt po unikátnom remeselnom dotyku.

Tretím argumentom je „prekonanie poslednej míle“. Posledný diel skladačky v technológii je najťažší. Autonómne autá ešte stále zrážajú chodcov a dajú sa zajať kriedovým kruhom, robotická verzia ľudskej ruky ešte stále nedosiahla kvality Terminátora. Veľmi dlhá cesta čaká umelú inteligenciu napríklad v oblasti empatie, takej dôležitej pri starostlivosti o druhých ľudí. Technológie musia preraziť aj inštitucionálne. Mimoriadne pomalé presadzovanie dávno existujúcich technológií si ľahko všimneme pri pohľade na fungovanie pošty, či štátnych škôl. Obe inštitúcie sa za dvesto rokov moc nezmenili.

Zásadnou chybou je pozeráť na budúcnosť okuliarmi dneška. Napríklad na kvalitu pracovnej sily. Rolník 19. storočia postavený za pás v automobilke dneška by sa prežehnal a s krikom utiekol. Aj človek s nízkym vzdelaním dnes dokáže ovládať smartfón a rozumieť svojej úlohe v tisícichlavo organizme výrobné haly. Ak školstvo totálne nezlyhá, jeho deti budú v priemere opäť o niečo vzdelanejšie ako on. Nejednak akademik, píšuci temné scenáre budúcnosti, musí prosiť vnučku, aby mu „pomohla s tým počítačom.“ Naša minulé skúsenosť nám bráni nezúčastnene nazerať na budúcnosť.

Ten najpríjemnejší argument na záver. Automatizácia umožní substitúovať časť práce voľným časom – tak ako po minulých 200 rokoch, odpracovaný čas v rámci života sa skráti. Zďaleka nemusí ísť len o výhodu bohatých. Americký výskum ukazuje, že práve nižšie kvalifikovaní ľudia získali v posledných dekádach viacej voľného času, ako ľudia s univerzitným vzdelaním. Čím viac nepríjemných robôt nám roboty vezmú, tým lepšie.

HN, 26.3.2018

Neefektívny podnikateľ a neefektívny štát nie je to isté

Martin Vlachynský

Pred časom sme na našich Facebookových stránkach zverejnili jednoduchú grafiku. Tá si ťahovala z ex-premiérového údivu a znepokojenia nad tým, že „niekto“ dokázal vyrobiť tisíce odznakov za dva dni.

Pod touto grafikou sa ale zjavilo niekoľko komentárov poukazujúc na to, že tá, či oná korporácia má podobne zložité vnútorné procesy. Vskutku, mnohí majú osobnú skúsenosť, že schválenie novej farby fľašky od šampónu môže trvať týždne a návrh obehne všetky poschodia biznis centra aspoň tri krát.

Je tu však jeden podstatný rozdiel medzi trhovou organizáciou a byrokratickou organizáciou. Trh poskytuje organizácii spätnú väzbu. Tá ju musí do svojich procesov zapracovať – alebo zahnúť biednou smrťou.

To sa aj deje. V školách sa väčšinou spomínajú tzv. „výnosy z rozsahu“ (economies of scale), teda mechanizmus, vďaka ktorému firma dokáže vyrábať tým lacnejšie, čím je väčšia. Rovnako tak existujú aj menej známe „straty z rozsahu“ (diseconomies of scale), teda mechanizmus, vďaka ktorému sa korporáciám začnú boriť nohy pod ich vlastnou váhou.

VÝROBA ODZNAKOV ŠTÁT vs TRH

Spolu s inováciami to prispieva k tomu, že nežijeme vo svete monopolov. Ku každému Volkswagenu existuje General Motors, ku každému Apple existuje Nokia. Preto existujú tisíce dobre platených konzultantov, ktorí behajú po firmách, hľadajú a odstraňujú neefektivity v ich procesoch. Ak firmy nezbierajú z trhu spätnú väzbu, bez štátnej ochrany sa skôr alebo neskôr dostanú do problémov.

Napríklad fast foodový reťazec KFC uzavrel 14. februára obrovskú zmluvu s logistickou firmou DHL na dovoz polotovarov do svojich britských prevádzok. Táto spolupráca sa zmenila na totálne fiasco. DHL nestíhala dodávky a KFC muselo na vrchole krízy predčasne zavrieť až 450 prevádzok. Reakcia však bola rýchla. Mesiace pripravovaná zmluva za stovky miliónov libier bola zhodená zo stola a už 8. marca polotovary rozvážal pôvodný dodávateľ.

Porovnajme si rýchlosť reakcie s reakciou štátu na meškajúcich a nekvalitných dodávateľov. V byrokratickej organizácii (napr. nejaký úrad) totiž existuje úplne iná štruktúra vzťahov medzi zamestnancami a medzi klientami, organizáciou a úradmi. Kľúčové nie je uspokojenie klienta, ale dodržiavanie vnútorného poriadku a rešpektovanie pyramídy moci. Zdroj moci nepochádza od klienta, ale od reťaze nadriadených, na konci ktorej je minister, či iná vysoká funkcia. Skvele tento mechanizmus popísal Mises vo svojej knihe Byrokracie.

Takáto organizácia môže záujem o klienta predstierať, alebo sa ho dokonca snažiť úprimne simulovať. Keďže však klient nemá možnosť štátnu službu odmietnuť, či aspoň si vybrať iného poskytovateľa, byrokratická organizácia bude rovnako zdravá so spokojným, aj našťavaným klientom.

Jeden príklad za všetky. Nakupovanie elektronických diaľničných známok so sebou obnáša niekoľko nepríjemností. Napríklad to, že vám systém dovolí kúpiť dva krát známku na tú istú EČV. Ak sa napríklad manželka zabudnú informovať a každý kúpi známku za 50 eur na to isté auto, môžu sa tešiť na doťahovanie s NDS.

Poslanecká interpelácia aj s otázkou, prečo nie je takáto trivialita ošet-

rená, priniesla z ministerstva dopravy odpoveď, ktorá je možno výstižnejšia, ako text tohto článku:

„V snahe neustále zlepšovať kvalitu a komfort služieb pre motoristov NDS momentálne (t.j. rok a pol, pozn. autora) analyzuje najfrekvencovanejšie typy zákazníckych podaní a snaží sa definovať potrebné podklady, proces riešenia a zodpovednosť za proces riešenia týchto podaní nad rámec VOP v odôvodnených prípadoch.“

Trend blog, 21.03.2018

Neprimerané regulácie škodia všetkým

Martin Vlachynský

V pondelok skončilo medzirezortné pripomienkové konanie k Novele Zákona o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch, ktorých predmetom sú potraviny. Skončilo s 434 pripomienkami, najmä od podnikateľských združení. Aj to ukazuje, ako tento zdánlivo nenápadný a technokratický zákon hlboko zasahuje do podnikateľského prostredia a do samotných princípov, na ktorých je postavené trhov hospodárstvo.

Novela prisurfovala na populistickéj vlne boja proti reťazcom, ktoré sa stali vhodným obetným baránkom, vinným za všetky problémy slovenského poľnohospodárstva, potravinárstva a snád' aj za chladné počasie. Zákon o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch stanovuje, čo sú „neprimerané podmienky“ a ak také nastanú, udeľuje za ne pokuty. Pestrý zoznam nájdete v samotnej novele zákona 362/2012. V skratke zákon určuje ako „neprimerané“ akékoľvek zmluvne dohodnuté podmienky medzi dodávateľom a odberateľom potravín (obchodníkom) mimo ceny, množstva a kvality. A ani to nie úplne, napríklad obchodník môže predávať potraviny za nižšiu ako obstarávaciu cenu len v zákonom povolených prípadoch.

Hoci podnikateľské prostredie by malo byť doménou Ministerstva hospodárstva, zákon pripravilo Ministerstvo pôdohospodárstva. Snád' ostane len pri tom a nebude pripravovať aj zdravotnícku reformu, či prezbrojenie armády. Zarážajúce je už samotné zarámčovanie zákona. Ten sa ani nesnaží nejak posudzovať trhovú silu dodávateľa - odberateľa. Jednoducho odber potravín má špeciálny režim a hotovo. Obchodník je zlý, dodávateľ je chudák. Nie je vôbec jasné, čo má tento zákon dosiahnuť, aký je želaný stav a ako sa bude hodnotiť. Zákon vytvoril palicu, ale bitý nevie, prečo ho bijú a kedy prestanú.

Zákon hrubo zasahuje do zmluvnej slobody, ktorá je nevyhnutnou podmienkou fungovania trhového hospodárstva. Obchodník napríklad nemôže dodávateľovi predať marketingové informácie (čísla o predajoch a pod.). Paradoxne, v pripomienkach k novele nájdeme pripomienky samotných dodávateľov, ktorým to vadí. Miesto kúpenia tejto služby od obchodníka si budú musieť najať externé marketingové agentúry, ktoré im tieto dáta (nepresne) pozbierajú. Niektorí veľkí dodávateľia (napr. piva) mali s obchodníkmi zabehnutú spoluprácu, keď si k prospechu oboch strán dohadovali podobu prezentácie ich výrobkov. To bude zakázané pod pokutou. Žiadne platené vystavovanie produktov, či výroba pod obchodníkovou značkou. Z marketingu sa stali „neprimerané podmienky“.

Apropos, pokuty. Horný strop sa stanovuje na 500 000 eur. Áno, čítate správne, pol milióna. Aká je spoločenská, či hospodárska škoda z porušenia tohto zákona? Rád by som videl ministerských úradníkov pokúsiť sa vyrátať toto číslo. Nebude udeľovanie pokút subjektívne, keď sa nedá oprieť o čísla?

Najsmutnejšou časťou novely je ale pojednanie o povolených cenách. To výrazne obmedzuje podmienky, za ktorých môže obchodník potraviť predávať pod nákupnou cenou. Za 150 rokov od Davida Ricarda však ekonómia už dávno vie, že trhová cena s nákladmi veľa spoločného nemá. Cena je signalizačnou sústavou trhu, pomocou ktorej sa neustále hľadá stret ponuky a dopytu. Pri ňom vznikne najvyšší úžitok, a nie súčtom tabuľky nákladov. Pre pripomenutie, Tesla už 6 rokov predáva autá pod výrobnými nákladmi a aj tak je z nej celý svet vo vytržení.

Pre väčšinu ľudí vyššie napísané riadky budú len ekonomickým tľachaním. Mojim najobľúbenejším ekonomickým tľachom je, že každý regulačný zásah má nezamýšľané dôsledky. Dôsledky tejto novely môžeme len odhadnúť. V realite prinesie nevýhody nielen reťazcom a spotrebiteľom, ale aj dodávateľom. Obchodník tlačný k múru bude mať tendenciu uprednostniť osvedčených globálnych dodávateľov potravín a neriskovať malých lokálnych dodávateľov, s ktorými si môže len zarobiť na problém. Vyjednávaci priestor sa aj pre nich užil na dohodnutie ceny a množstva.

Ďalším cieľom populistických opatrení môže byť hociktorý sektor. Tešiť sa z pritlačenia obchodníkov k múru je ako tešiť sa, že zaplatený rozhodca písal proti súperovi. Po čase radosť zo zápasu pominie a ostane skôr pocit z upadajúcej ligy.

SME, 20.3.2018

Ako bumerang

Martin Vlachynský

Prezident Trump chce dvíhať obchodné bariéry. Že svoje nápady myslí vážne, dal v nedávnej minulosti viackrát najavo tým, že ich aj uskutočnil. Že aj s clami to bude vážne, verí aj jeho hlavný ekonomický poradca Gary Cohn – teda bývalý poradca. Kvôli plánu svojho šéfa obmedziť obchod Cohn zo svojho postu rezignoval.

Kým gigantická daňová reforma, začatá pred troma mesiacmi, má svetlé (zníženie daňovej záťaže) aj temné (zvýšenie deficitu) stránky, krok s clami je krokom do blata. Obchodné vojny nemajú víťazov, len porazených. Ekonómia sa zhodne na máločom, ale prospešnosť obchodu je svetlou výnimkou. Bez obchodu nie je špecializácia a bez špecializácie nie je ekonomického pokroku. Ak by stavanie obchodných bariér tvorilo ekonomický prospech, mali by byť clá a tarify aj medzi Nevadou a Kaliforniou či medzi Trnavským a Nitrianskym VÚC.

Dovoz zo zahraničia by sa totiž dal nazvať „domácou výrobou okľukou“. Američania časť ocele vyrobia priamo doma a časť vyrábajú tak, že vyrobí lietadlá, lieky či počítačové programy a tie vymenia v zahraničí za oceľ. Mohli by si úplne všetku oceľ vyrábať doma, nebol by to nejaký zásadný technický či logistický problém. Zákonite by však potom vyrábali menej lietadiel, liekov či programov. Presunutím výroby ocele by ostalo menej kapitálu a ľudí na to, aby vyrábali tieto produkty v pôvodnom množstve a s pôvodnými nákladmi. Domáca oceľ by bola zároveň drahšia pre amerických stavbárov, automobilky či lodenice a kaskádovito by predražila výrobu iných produktov. Vyrobito by sa viac americkej ocele, ale celkový koláč amerických produktov by sa zmenšil. Preto je zahraničný obchod taký dôležitý.

Nanešťastie, populistické strašenie obchodom hojne využíva azda najstarší politický marketingový trik – ukazuje voličom to, čo vidno (európske lode plné ocele), a neukazuje to, čo tak ľahko nevidno. Tým sú nielen americké produkty tečúce do zahraničia, ale aj zahraničný kapitál tečúci do krajiny a investujúci do amerických firiem či dlhopisov.

Odvetné opatrenia sú horšie ako ničnerobenie, ale to sa od európskych politikov čakať nedá. Odveta nasledujúca po odvete bude len ďalej znížovať hospodársky blahobyt EÚ aj USA. Najviac na tom utrpia malé štáty, ktoré svoje bohatstvo vybudovali na obchode – ako Slovensko. Ale než sa začnú nadávky na Trumpa, spomeňme si, že len prednedávnom veľmi podobné kroky podnikla EÚ voči Číne. Vrátili sa jej ako bumerang, len z opačnej strany sveta.

HN, 12.3.2018

Ako zabrániť peňazovodom

Martin Vlachynský

Slovo „peňazovod“ v slovníku nenájdete, ale všetci tušíme, o čo ide. Zo štátnych zakázok sa smotana získava jednorazovo, navýšením ceny nad trhovú úroveň a/alebo znížením kvality dodávky nejakej služby. V prípade peňazovodu sa jedná o dlhodobé presmerovanie toku peňazí z peňažníkov daňovníkov a spotrebiteľov.

Peňazovod zabezpečí rodinu dlhodobejšie, ale vyžaduje si zložitejšie budovanie a údržbu. Na začiatok si vyžaduje príbeh o nejakej spoločenskej potrebe. Môže to byť príbeh o potenciálnej sociálnej katastrofe na Hornej Nitre. Alebo popis hrôz, ktoré čakajú občana, ak podnikateľ nemá taký či onaký certifikát, školenie, alebo špecifický prístroj. Ale praktické je, ak sa vieme odkázať na príbeh z „vonka“. Európska únia v tomto poskytuje nepreberne možností, keďže je asi najväčším generátorom cieľov, plánov a vízií na svete.

Udržiavacia fáza peňazovodu sa týka najmä financií. Samozrejme, môžete ho napojiť na štátny rozpočet. Ale v ňom sa neustále niekto hrabe, presúva položky a hlavne každoročne ho nanovo schvaľuje. Ideálom je byť zdroj, ktorý nikoho moc netrápi (tu opäť prichádza na pomoc EÚ), alebo šikovné skrytie niekam, kde si to občan nevšimne a politika nebude páliť. Úplne najlepšie je zaistiť si zdroje zmluvou na X rokov dopredu. Ak k tomu máte aj exit stratégiu, tak je plán dokonalý.

Energetika je skvelým sektorom na stavbu peňazovodu. Volič má v sebe po desaťročia pestovaný strach z podnikateľov a politikom s radosťou kývne na takmer ľubovoľnú mieru regulácie. Zároveň je v nej obrovské množstvo zdrojov, z ktorých sa dá odkrajať.

Napríklad na „podporu výroby elektriny z domáceho uhlia“ išlo od roku 2008 (podpora je od roku 2005, ale staršie dáta sa mi nepodarilo dohľadať) zhruba 750 miliónov eur. V roku 2015 sa naviac podaril majstrovský kúsok a dovtedy každoročne obnovovaná podpora sa predĺžila až do roku 2030. Pri súčasnom tempe platieb to môže znamenať ďalších cca 1 235 miliónov eur. Takmer dve miliardy eur – toľko stojí 16 letov do vesmíru na Falcon Heavy.

Jedna dotácia dym vyrába, druhá ho má likvidovať. Na podporu obnoviteľných zdrojov išlo od roku 2011 viac ako 2,1 miliardy eur, ďalších skoro 500 miliónov KVET-u, teda kombinovanej výrobe elektriny tepla. O tom, komu najväčšia časť týchto peňazí potečie, rozhodovalo v kľúčových momentoch (keď prvé garantované ceny boli 450€/MWh, zhruba 9-násobok trhovej ceny) jediné – byť prvý v rade na dotácie. Alebo lepšie povedané, vedieť, kedy sa do toho radu postaviť. V tomto prípade ale najlepší hráči pole včas opustili a peňazovody predali. Vzápätí sa tieto začali za pomoci URSO upchávať, na čo v mnohých prípadoch doplatili už noví investori. Podobne ako v prípade uhlia totiž tieto dotácie nie sú napojené na rozpočet, ale schované v účtoch za elektrinu, ktoré si volič pomaly ale isto začal všimnúť.

Dva príklady, takmer 5 miliárd eur za dekádu. Pridajme eurofondy, priame platby, až po rôzne dlhodobé služby a službyčky. Čo s tým? Vymeniť politikov nepomôže. Dotácie baní sa rozbehli v roku 2005, dotácie na obnoviteľné zdroje sa rozbiehali v období 2009-2011. Prežili štyri rôzne vlády.

Pomôže ale zopár pravidiel:

1. Nedotovať. Kde nič nie je, nič sa nestratí. Obe vyššie spomínané schémy priniesli v realite minimálny, čo dokonca záporný prospech ekonomický, energetický, environmentálny aj sociálny.
2. Negarantovať. Zle rozhodnúť je chyba. Ešte väčšia chyba je, keď sa toto rozhodnutie nedá zvrátiť. Zmysel dotácií by sa mal obhajovať zas a znova, každý rok.
3. Stanoviť cieľ, nie prostriedky. Keby sa v roku 2010 stanovil dlhodobý cieľ na množstvo dodávok OZE a následne spravila aukcia, náklady mohli byť rádovo nižšie.
4. Žiadať transparentnosť. Zákon o slobodnom prístupe k informáciám otvoril dvere, ale inštitúcie neraz robia všetko pre to, aby tento prístup sťažili. Viete si predstaviť, že by ste v súkromnej firme poslali šéfovi tabuľku s 2650 riadkami vo formáte PDF?

Blog Denník N, 5.3.2018

Prečo sa aj ty musíš zapojiť do zdieľanej ekonomiky

Róbert Chovanculiak

Zdieľanie vecí nie je v zásade nič nové. Už aj naše prababky zdieľali. Mali na to dva dôvody. Žili v menších komunitách, kde každý každého poznal, a tak si mohli dôverovať. Druhým dôvodom bola chudoba. Nie každý na dedine mohol mať koňa a pluh a tak si ich zdieľali.

Dnes je zdieľanie cez zdieľanú ekonomiku trochu o inom. Už nezdieľate s bratrancom z druhého kolena, ktorý býva na druhej strane dediny, ale s človekom, ktorého ste nikdy nevideli alebo dokonca s človekom z úplne iného kontinentu. Navyše, zdieľanú ekonomiku už ľudia nevyužívajú iba kvôli šetreniu, ale aj aby stretli nových, zaujímavých ľudí, zažili miestnu atmosféru, či správali sa ekologicky.

Čo je to teda tá nová zdieľaná ekonomika? Existuje veľké množstvo definícií a ja nechcem pridávať ďalšiu. Skôr si myslím, že by sa zdieľaná ekonomika mala premenovať. Keby som bol riaditeľ Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra, premenoval by som zdieľanú ekonomiku na párovaciu ekonomiku. Nie od slova páriť sa ale párovať niečo s niečím. V tomto prípade párovanie dopytu a ponuky cez internetovú platformu. Zdieľaná ekonomika teda páruje ľudí, ktorí majú čo ponúknuť (auto, byt, voľný čas, vrtačku, psa) s ľuďmi, ktorí majú o tieto veci záujem.

Ja som ekonóm a my ekonómovia máme takéto „párovanie“ veľmi radi. Má totiž jednu (pre niektorých) až zázračnú vlastnosť: zvyšuje šťastie a blahobyt v spoločnosti aj bez toho, aby sa vyprodukovalo niečo nové. Ide tak o vysoko ekologické uspokojovanie potrieb.

Predstavte si vedľa seba dva úplne rovnaké svety. Je v nich rovnaké množstvo ľudí, vecí, zvierat, všetkého. Náhodou však v tom svete napravo nejaký podnikateľ objaví zdieľanú ekonomiku. V tomto svete bude odrazu viac spokojných ľudí, viac šťastia a radosti, a to bez toho, aby sa zmenilo množstvo fyzických vecí, či bez toho, aby sa niečo nové vyrobilo.

Zdieľaná ekonomika v tomto svete prináša to, že veci, ktoré by inak ležali ladom, napr. vrtačka v skrini alebo prázdna izba po vašej dcére, ktorá odišla študovať do zahraničia, sa odrazu spárujú s ľuďmi, ktoré tieto veci potrebujú a chcú používať.

Toto párovanie následne prinesie dva efekty. Prvým je, že vy si privyrobíte. Teda odrazu vám prináša príjem niečo, čo dovtedy len zaberalo miesto a sadal na to prach. Druhým efektom je, že váš sused má s čím vyvrtáť diery a zahraničný turista má kde prespať. Pre oboch je to win-win situácia. V ekonomickom žargóne ide o hru s pozitívnym súčtom. $1+1=3$.

Zdieľanú ekonomiku pochopíte lepšie, ak sa spýtate: „Čo v minulosti bránilo tomu, aby zahraničný turista mohol prespať vo vašej voľnej izbe pred tým, ako sa objavila zdieľaná ekonomika?“ To „niečo“ ekonómovia nazývajú transakčné náklady.

V zásade sú to náklady na tri „DO“: na DOhľadávanie, DOhadovanie a DOdržovanie. Vrtačka v skrini vám je nanič, ak netušíte, že váš sused akurát potrebuje vyvrtáť diery. Rovnako váš sused sa nejakú potrebuje dozvedieť, že niekde v okolí je dostupná nevyužívaná vrtačka. Pred dobou internetu to mohol byť problém – dnes väčšina ľudí nepozná svojich susedov, nie to ešte vedieť, či majú vrtačku. Avšak dnes vám platforma zdieľanej ekonomiky (napr. Pujcim.to) umožňuje ľahké DOhľadávanie – stačí otvoriť mobilnú aplikáciu.

Taktiež sa potrebujete DOhodnúť na tom ako dlho bude vrtačka požičaná, za akú cenu, a akých podmienok. Stretnúť sa, dohodnúť sa všetkom a spísať zmluvu môže byť otravné. Na platforme zdieľanej ekonomiky to však zaberie pár klikov.

A na záver si potrebujete byť istý, že ta druhá strana DOdrží to, na čom ste sa dohodli. Potrebujete aby vznikla medzi vami dôvera. Našu generáciu ešte mamy učili, aby sme nikdy nenastupovali k cudzím ľuďom do auta a už vôbec nie do ich domov. To je však dnes vďaka zdieľanej ekonomike normálna vec.

Platformy zdieľanej ekonomiky sú v skutočnosti akési virtuálne kluby, kam môžu vstúpiť len tí, ktorí splnia určité pravidlá, a ktorí sa podľa nich aj naďalej správajú. Taktiež majú platformy zabudované reputačné mechanizmy, kde obe strany sa navzájom hodnotia. Tieto hodnotenia (či už slovné alebo cez počet hviezdíčiek) spolu s pravidlami používania zabezpečujú, aby sa ľudia na platforme k sebe správali dobre. V opačnom prípade dostanú zle hodnotenie a z platformy budú vylúčení. Vytváranie dôvery a dodržiavanie pravidiel je tak v zdieľanej ekonomike samozrejmosťou.

To, čo tak v skutočnosti platformy zdieľanej ekonomiky predávajú, je zníženie transakčných nákladov. Teda vytvárajú priestor, kde sa môže bezpečne párovať dopyt a ponuka. Výsledkom toho je, že platforma Airbnb, ktorá ponúka viac ubytovacej kapacity ako tri najväčšie svetové siete hotelov dokopy, nevlastní ani jediný hotel alebo izbu. Alebo najväčší poskytovateľ osobnej prepravy v mestách Uber nemá žiadne vlastné vozidlá.

Startit.up 2.3.2018

Hodnota za recykláciu

Martin Vlachynský

Čína výrazne obmedzila dopyt po vyseparovaných plastoch zo sveta a tie sa v posledných mesiacoch čoraz viac hromadia naprieč členskými štátmi EÚ. Tie drahocenné suroviny, krvopotne zachraňované z našich smetných košov, zase až tak drahocenné nie sú. Európske romantické predstavy o obehovej ekonomike dostali nepríjemnú ranu od reality.

Recyklácia je nevyhnutnou súčasťou našich každodenných životov. Špinavú košeľu nezhodíme, ale operieme a vyžehlíme. Defekt na pneumatike dáme opraviť, miesto kupovania novej gumeny. Do fľaše od kečupu zavaríme bazový sirup.

Prečo to robíme? Vieme si porovnať náklady z tejto činnosti a výnosy z nej. Vo vyspelom svete však v posledných desaťročiach víťazí politické rozhodnutie, že každý kus odpadu je vzácny a treba ho zachrániť. A to aj za tú cenu, že minieme viac zdrojov na záchranu, ako zachránime. V recyklačných centrách sa tak kopajú tony zachránených plastov, papiera a sklenených črepov.

Na obhajobu totálnej recyklácie sa používajú dva argumenty. Jeden tvrdí, že zdroje sú obmedzené a treba ich zachrániť za každú cenu. Na obmedzenosť zdrojov máme ale dobrý nástroj – ich trhovú cenu. A tá nám naznačuje, že kým napríklad kovy, alebo priemyselný plastový odpad má zmysel recyklovať, pri odpadoch z domácnosti je táto matematika náročnejšia. Nezdá sa, že by trh mal zúfalý nedostatok piesku, či celulózy. Recyklácia je vo svojej podstate len iná forma ťažby. Tiež potrebuje stroje, budovy a ľudskú prácu. Miesto baní „ťažba“ v smetných košoch.

Druhý argument je v skládkach. Skládky sú vraj apriori zlá vec a mali by sme obetovať ľubovoľné množstvo zdrojov na to, aby skládky zanikli. Skládky sú však vo svojej podstate len obyčajné stavby, ako diaľnica, supermarket, alebo bytovka. Ak by domácnosti na Slovensku pokračovali v súčasnej úrovni tvorby zmiešaného odpadu, za 70 rokov by naplnili 75-metrovou horou odpadu zhruba plochu závodu Land Rover. Oproti tým spred 50 rokov nespôsobujú väčšie problémy svojmu okoliu ako benzínová pumpa, alebo parkovisko. Znečistenie lesov, či oceánov je problém morálky, nie skládok. Čím drahšie bude zbavovať sa odpadu, tým bude motivácia na nelegálne konanie vyššia.

V tejto téme prevládajú emócie, nie princíp hodnoty za peniaze. To je škoda. Pri predchádzaní plytvania zdrojmi by sme totiž nemali začať nedojedenými taniermi, ale politikami.

HN, 26.2.2018

Nevšimnutá americká deregulácia

Martin Vlachynský

Pred časom navštívil Slovensko americký ekonóm Edward Stringham. Počas rozhovoru som sa ho spýtal, čo považuje za najvýznamnejší doterajší krok Trumpovej administratívy. Odpoveďou bolo – deregulácia finančného systému.

Čakal som skôr daňovú reformu, nové clá alebo natiahovanie sa so zdravotníckou reformou. Zmeny vo finančnom systéme u nás vplyvom ostatných, viac medializovaných krokov ostali prakticky nepovšimnuté. Nezaslúžene, pretože vskutku ide o významný krok, minimálne v americkej realite.

Prezident Trump v novembri zverejnil tweet, v ktorom obvinil Obamovu administratívu z „devastácie finančných inštitúcií“. Mieril najmä na úrad CFPB (Consumer Financial Protection Bureau). Kým zástancovia ho chválili za potlačanie „predátorského“ úverovania, oponenti mu vyčítali, že úrad je samovládcom, ktorý sa nikomu nezodpovedá, vytvára mimoriadne zložité regulácie a že výrazne obmedzil pestrosť produktov, čím odrezal niektoré skupiny klientov od finančných produktov. Biely dom za riaditeľa CFPB úspešne pretlačil Micka Mulvaneyho, ktorý ešte ako kongresman navrhoval zrušenie tohto úradu. Ďalší regulátor, Securities and Exchange Commission, po nástupe nového šéfa Jaya Clayтона údajne dáva menej pokút, nenajíma nových zamestnancov a zameriava sa skôr na veľké priestupky.

Veľká zmena prišla pred pár týždňami. Aj za čiastočnej podpory demokratov prešiel Senátom zákon, upravujúci slávny Dodd-Frank Act. Ten vytvorila Obamova administratíva v roku 2010 ako reakciu na krízu a bol najvýznamnejšou reguláciou amerického finančného systému od veľkej krízy v 30. rokoch. Zaviedol plejádu dozorov, stresových testov, postupov a obmedzení pre prakticky všetky inštitúcie finančného trhu.

Aj v tomto prípade nájdeme zástancov, ktorí vidia prínos v znížení systémového rizika vo finančnom systéme. Naopak, odporcovia tvrdili, že Dodd-Frank s vaničkou vylial aj dieťa a je veľkou záťažou najmä pre malé banky v USA.

S tým sa stotožnil aj nový zákon, ktorý posúva hranicu pre aplikovanie kľúčových regulácií z Dodd-Frank z hodnoty aktív 50 miliárd až na hranicu 250 miliárd. Zákon neuľaví gigantom ako JP Morgan či Bank of America, ktoré majú aktíva tisíc až dvetisíc miliárd. Mal by však znížiť počet najsilnejšie regulovaných bánk v USA z 38 na 12. To posilní malé a stredné banky a pomôže rozhybať finančný trh v USA, najmä v menších agrárnych komunitách. Do kategórie „pod 250“ však na začiatku krízy patrili aj Lehman Brothers či Countrywide. Zákon okrem toho zavádza výnimku z takzvaného Volckerovho pravidla pre banky s aktívami menej ako 10 miliárd eur, čo umožní týmto bankám využiť vklady na špekulatívne obchodovanie na vlastný účet.

Deregulácia je pozitívna, ak popri nej nevisí permanentné záchranné lano upletené z peňazí daňovníkov. Previazanosť finančného systému a politiky mi hovorí, že Trumpovej deregulácii nebudem tliekať, len ju ticho pozorovať.

HN, 9.4.2018

Regulácie stoja peniaze. Nie všetky majú aj hodnotu

Róbert Chovanculiak

Regulácie by tu nemali byť na to, aby boli. Aj regulácie by mali mať svoju presne zadefinovanú úlohu. A malo by sa skúmať, či a s akými nákladmi túto úlohu naplňajú. Napríklad regulácie taxikárov sú na to, aby zabezpečili, že zákazník dostane kvalitnú a bezpečnú službu.

Na to slúžia v zásade dve skúšky. Skúška odbornej a psychologickú spôsobilosti. Ani jedná však netestuje to, čo by sa podľa názvu čitateľovi mohlo zdať. Prvá pozostáva z písomnej a ústnej časti. Písomná časť testuje uchádzača z formálneho memorovania vedomostí a odpovedí na otázky typu: „Čo je živnosť?“, „Kedy získá fyzická osoba plnú spôsobilosť na právne úkony?“, „Čo je nekalá súťaž?“ atď. Testujú sa vedomosti z občianskeho, pracovného, obchodného a daňového práva. Ale aj vedomosti typu „Akí hasiaci účinok majú vodné hasiace prístroje?“ alebo „Aká je maximálna povolená rýchlosť v obci na Ukrajine“. Na ústnej časti

sa môže uchádzať zúčastniť, ak z písomnej dosiahol viac ako 50 %. Ak však dosiahol viac ako 60 %, tak ju nemusí absolvovať. Ústna skúška znova pozostáva len odpovedi na obdobné otázky ako písomná.

Ak sa vám teraz zdá, že skúška odbornej spôsobilosti v skutočnosti ani veľmi nezabezpečuje odbornú spôsobilosť taxikárov, tak Vás psychotesty sklámú ešte viac. Tieto pozostávajú z testovania reflexov vodičov. Musia stláčať klávesnicu podľa toho, čo sa objaví na monitore. A z testovania schopností priestorového vnímania objektov nakreslených v rôznych pohľadoch.

Pridaná hodnota týchto regulácií je minimálne otázna. Áno, verím tomu, že väčšina taxikárov sú profesionáli a slušní ľudia. Pointou však je, že takí nie sú vďaka spomínaným testom. Na druhej strane medzi taxikármi sú aj neslušníci a neprofesionálni vodiči. A týchto testy nijakým spôsobom nevyfiltrovali. Sú taxikármi aj napriek tomu, že absolvovali tieto testy. Na čo ich teda máme?

Čo je už menej otáznе, sú náklady spojené s týmito reguláciami. Prihláška na odbornú spôsobilosť stojí 100 eur, odporúčany kurz, kde sa potenciálny vodič dozvie odpovede na všetky otázky, stojí okolo 140 eur, vydanie osvedčenia o odbornej spôsobilosti stojí 10 eur. Požiadanie o vydanie preukazu vodiča vozidla taxislužby stojí 50 eur. A na záver sa za vydanie koncesie platí poplatok 30 eur. Samotné psychotesty sú jednoduchšie a stoja okolo 60-80 eur. Avšak vodiči ich musia absolvovať každých 5 rokov. Spolu tak potenciálny vodič zaplatí okolo 300 eur a hodiny času stráveného s prípravou, testovaním a prenášaním tlačív hore dole. A to všetko len nato, aby splnil regulácie, ktoré sú tu na to, aby boli.

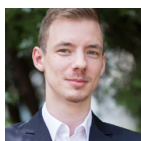
Riešenie? Zrušiť! Aj keď to úradníci neradi počujú, svet, kde každá činnosť neprešla pečiatkou, nie je svetom anarchie, výbuchov a do seba narážajúcich ľudí. Hlavne ak sú za tými pečiatkami iba byrokratické, zbytočné a nič neriešiace formality. Treba pochváliť Ministerstvo dopravy, že dnes toto priznáva a odbornú spôsobilosť ide rušiť v zákone o cestnej doprave. Lepšie neskôr ako nikdy.

Psychotesty sú však súčasťou zákona o cestnej premávke a ten je v rukách Ministerstva vnútra. Dokáže aj toto ministerstvo v rukách ministra Druckera aplikovať hodnotu za peniaze na regulácie a priznať, že psychotesty pre taxikárov sú zbytočnosť?

HN, 17.4.2018

Veľa je povolaných, no len málo vyvolených

Jakub Zeman

Aktuálne dobrý hospodársky rast vedie mnoho spoločností do masívnych investícií, ktoré sú spojené s budovaním nových nehnuteľností. Postavenie nehnuteľnosti nie je len o postavení samotnej stavby, ale predtým musí podnikateľ žiadať o povolenie o umiestnení stavby, stavebné povolenie a následne aj o kolaudačné rozhodnutie. Tento proces trvá stovky dní.

Na základe hodnotenia Doing Business, ktoré v jednej z kategórií hodnotí získanie stavebného povolenia, je v modelovom prípade odhadovaný čas na 286 dní, z ktorých 261 dní trvá proces na získanie povolení. Ostatné dni sú spojené s prihlásením nehnuteľnosti na katastri a povinnosťami voči dodávateľom vody. Slovensko je v počte dní potrebných na vybavenie stavebného povolenia 2. najhoršie z pomedzi krajín EÚ. Inšpiráciou by nám malo byť Dánsko, kde je potrebných na získanie všetkých dokumentov vyše štvornásobne menej dní a súčasne s menším počtom úkonov.

Existujú v tomto procese aj nejakí „vyvolení“ medzi povolanými podnikateľmi? Ako je to už na Slovensku pravidlom, vybraní podnikatelia sa vedľa dostať nielen k investičným stimulom, ale aj k výhodnejšiemu postaveniu v rámci stavebného zákona. Významnejšie postavenie môžu získať tým, že stavbe vláda udelí status významnej investície a tak sa stavebným úradom stáva miesto obce okresný úrad v sídle kraja, t. j. štát. Na základe toho sa celý proces skráti, keďže obce často nedodržiavajú zákonné lehoty a súčasne investorove záujmy nebudú závislé od priazne starostu obce, ktorý rozhoduje o stavebnom povolení.

Okrem kratšieho času na vybavenie papierovačiek na úradoch získava investor aj bonus v podobe možnosti vyvlastňovania pozemkov, na ktoré bol udelený tento status a taktiež sa im odpustí poplatok za rozvoj. Takáto možnosť vyvlastňovania pozemkov v prospech súkromného podnikania je unikátom v strednej Európe. Vyvolení investori môžu ďakovať aj poslancovi Gálovi, ktorý cez pozmeňujúci návrh presadil, že stavby, ktoré získajú štatút významnej investície, neplatia poplatok za rozvoj. Takto sa vytvára ďalšia priepasť medzi vyvolenými a povolanými.

Otázka zvýhodňovania investorov sa dostala v roku 2017 na stôl z dôvodu developerských projektov na území Bratislavy, ktoré spĺňali podmienky na udelenie takéhoto statusu. Podmienkami na získanie takéhoto statusu je preinvestovanie 100 miliónov v investičných nákladoch a vytvorenie najmenej 300 pracovných miest. Po tlaku verejnosti a aj pripomienok ministerstiev, boli zo strany developerov žiadosti o udelenie statusu významnej investície stiahnuté. Vláda sa rozhodla, že práve tieto udalosti sú podnetom na to, aby do konca roka zmenila zákon o významných investíciách. Podľa slov vtedajšieho vicepremiéra Pellegriniho, zákon by mal byť určený nielen na stavbu závodov, ale aj pre ďalšie investície v „prospech slovenskej ekonomiky“.

Posudzovanie významnosti investície je na pleciach úradníka, ktorý rovnako ako pri investičných stimuloch rozhoduje o formálnych náležitostiach žiadostí. Pri investičných stimuloch sa už opakovanе stalo, že podporené investície po uplynutí zákonnej udržateľnosti podporených miest, opustia Slovensko. Tieto prípady sa môžu opakovať nielen pri investičných stimuloch, ale aj pri udeľovaní statusov významnej investície.

Myslíme si, že zvýhodnenie vybraných stavieb nielen prostredníctvom investičných stimulov, ale aj pre prostredníctvom statusovania významných a nevýznamných súkromných investícií poškodzuje kvalitu podnikateľského prostredia, keďže vytvára rôzne východzie podmienky pre podnikateľov. Vláda by sa mala zamerať predovšetkým na zabezpečenie systémových riešení, ktoré by zabezpečili lepšie podmienky na reinvestovanie vlastných zdrojov, získanie stavebného povolenia a iné oblasti podnikateľského prostredia, bez potreby vytvárania rozdielnych, diskriminačných, podmienok pre podnikateľov.

Ministerstvo dopravy má do konca roka 2018 pripraviť návrh nového stavebného zákona, ktorý by mal zlepšiť aktuálny stav dĺžky získavania stavebného povolenia. Nevieame ale, či táto snaha neskončí v zásuvke - rovnako ako pred tromi rokmi. Okrem optimalizácie povinností, ktoré má stavebník, by sa malo zefektívniť aj financovanie kompetencie stavebných úradov, ktorú štát preniesol na samosprávy. Bizarné financovanie vytvára lepšie finančné podmienky pre obce, v ktorých sa stavia minimum stavieb, ako pre tie, kde vládne stavebný boom. Problémom je aj fakt, že úrady rozhodujú často neprimerane dlho, nedodržia zákonné lehoty a taktiež sa objavujú svojvoľné konania starostu, ktorý nechce vydať rozhodnutie, hoci boli splnené podmienky na jeho vydanie. Toto vyplýva aj zo skutočnosti, že máme podľa zákona vyše 2 900 stavebných úradov, keďže každá obec má postavenie stavebného úradu. Takto sa ťažšie zabezpečuje nielen právna istota v rozhodovaní,

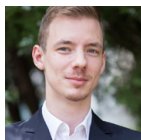
ale súčasne aj odborné vzdelávanie úradníkov. Hoci existujú spoločné stavebné úrady, čo situáciu zjednodušuje, aj tak dávajú obce záväzné stanovisko aj pri spoločnom stavebnom úrade..

Síce náčrt nového zákona počíta s vrátením kompetencie štátu, uvidíme ale, ako štát zvládne tlak zo strany obcí, aby tento presun nenastal

Tieto vyššie spomenuté problémy sa týkajú každého podnikateľa, preto si myslíme, že by ich riešenie malo byť komplexné, a nielen pre vyvolaných cez významné investície, ale pre všetkých povolaných ľudí podnikateľ.

Nová dávka vládních analýz, plánů a strategií

Jakub Zeman

Bez väčšej mediálnej pocty uzreli svetlo tri vládne analýzy a plány. Prečo sa im neušla aspoň troška pocty? Je to únava z nesplnených sľubov na papieri?

Ako každý rok, aj tento sa na scéne predstavil Národný program reforiem. Laickej verejnosti málo známy dokument, ktorý popisuje štrukturálne opatrenia, ktoré vláda plánuje realizovať v najbližších rokoch. Tento program vychádza zo Správy o stave krajiny, ktorú každoročne vydáva Európska komisia a na jej základe je jej následne predkladaný tento program. Síce Európska komisia v Správe o stave krajiny pozitívne hodnotí hospodársky rast, znižovanie verejného dlhu či nezamestnanosti, poukazuje aj na dlhodobé neriešené páľčivé témy ako školstvo, verejnú správu (korupciu), zdravotníctvo, podnikateľské prostredie či súdnictvo. Tento program je zrkadlom vlády, ako absentujúce reformy vplývajú na identifikované páľčivé témy, keďže program je vypracovaný ruka v ruku s vyhodnotením plnenia národných cieľov stratégie Európa 2020, ktoré porovnávajú postavenie Slovenska vo vybraných rebríčkoch či podľa kvantitatívnych dát s očakávaným stavom v roku 2020. Napríklad v oblasti podnikateľského prostredia je cieľom Slovenska dosiahnuť 15. miesto v rebríčku Doing Business v roku 2020. Síce bola zriadená medzirezortná pracovná skupina pre Doing Business, ktorej úlohou je práve cez opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia zlepšovať toto postavenie, ale ani jej zriadenie a prvý propodnikateľský balík opatrení nás neuchránil od toho, aby sme sa v tomto rebríčku nezhoršovali.

Súčasťou programu je aj Akčný plán. O jeho akčnosti máme ale určité pochybnosti, keďže napríklad analytická jednotka finančnej správy sa buduje v každom akčnom pláne od roku 2015 s každoročnou zmenou termínu. Ďalším príkladom „akčnosti“ plánu je jednotný výber daní a odvodov (UNITAS). V roku 2015 sa s ním počítalo, že bude v roku 2017 schválená legislatíva a počas roka 2018 sa mal začať výber preddavkov na sociálne reformy. V roku 2018 sa o programe UNITAS viac nehovorí. Namiesto toho bol v tomto roku predstavený legislatívny návrh zmien zúčtovania sociálnych odvodov. Ambicióznym dátum ministerstva, ktoré plánovalo spustenie od roku 2019, uzemnila Sociálna poisťovňa, keďže naň bude pripravená až od nasledujúceho roka.

Aj o novej školskej reforme sme toho už veľa počuli. S reformou síce začal hneď po nástupe do funkcie exminister Plavčan, ktorý ju dal na verejné pripomienkovanie. Doteraz však verejnosť nebola oboznámená s jasným výsledkom. Svetielko nádeje sa objavilo v Národnom programe reforiem, v ktorom sa uvádza, že by už do najbližšieho školského roka (2018/2019) mal byť realizovaný prvý akčný plán. Žiaľ, aj keby sme hneď začali realizovať potrebné zmeny vo vzdelávaní, pravdepodobne by sme nedosiahli cieľ v hodnotení PISA na úrovni 505 do roku 2020, keďže za sledované obdobie sme v danom rebríčku len klesali (posledné hodnotenie v roku 2015 bolo 463).

V Správe o stave podnikateľského prostredia, ďalšom dokumente, ktorý hodnotí stav podnikateľského prostredia na Slovensku, sama vláda priznáva jeho zlý stav. V tejto správe okrem hodnotenia postavenia Slovenska v medzinárodných rebríčkoch hodnotí aj plnenie prvého propodnikateľského balíčka opatrení. Hodnoteniu tohto balíčka sme sa už osobitne venovali v samostatnom článku. Paradoxom tejto správy je, že v závere konštatuje, že na zabezpečenie viditeľných výsledkov v medzinárodných hodnoteniach je potrebné zlepšovať podnikateľské prostredie výraznejšie a razantnejšie. Túto razantnosť mohla vláda preukázať v Národnom programe reforiem pre tento rok, ale výzvy podnikateľského prostredia zostávajú len čiastočne vypočítané cez podnikateľské balíčky. Ak by sa s takou razantnosťou tvorili propodnikateľské balíčky, ako sa tvoria sociálne balíčky, neboli by konštatovania o absentujúcich reformách a zlom postavení v medzinárodných rebríčkoch hodnotenia podnikateľského prostredia na mieste.

Posledným veľkým dokumentom v oblasti podnikateľského prostredia je Stratégia hospodárskej politiky do roku 2030. Určite je dôležité, aby Slovensko vedelo, kam chce kráčať, ale súčasne je nevyhnutné, aby smer hospodárskej politiky bol postavený na apolitickú úroveň bez ohľadu na politický cyklus. Považujeme za dobré, že poukazuje aj na základe SWOT analýzy na kľúčové problémy podnikateľského prostredia, na ktoré už dlhodobo v INESS upozorňujeme, ako napríklad deformujúci účinok investičnej pomoci na konkurenčné prostredie, vysoké daňovo-odvodové zataženie či pravidelný nárast regulačných povinností. Súčasnne nám ale absentuje reakcia na všetky slabé stránky, ktoré sú identifikované v danej analýze. Na stratégiu budú nadväzovať trojročné plány, ktoré majú zabezpečiť plnenie jej cieľov. Skutočné plnenie cieľov ale závisí od aktívneho prístupu ministerstiev, ako aj od záujmu riešiť podnikateľské prostredie systémovo. To však v súčasnosti nevidíme.

Plány a hodnotenia sú na svete, teraz sú na rade regulačné authority, aby vynaložený papier bol využitý lepšie, ako len na následnú recykláciu v zbernom dvore.

INT 2/2018: Rýchlejšie súdnictvo pre kvalitnejšie podnikanie

Dĺžka súdnych sporov sa venuje najnovší INESS na tému s názvom Rýchlejšie súdnictvo pre kvalitnejšie podnikanie. Pozreli sme sa v ňom na vývoj štatistiky dĺžky sporových konaní v obchodnom práve, práve duševného vlastníctva a v pracovnom práve, na odvolacie konania, či finančné kompenzácie za prietahy.

Zistili sme, že:

- za posledných 5 rokov sa predlžil počet mesiacov potrebných na právoplatné skončenie obchodného sporu zo 14 mesiacov na 19 mesiacov
- medzi rokmi 2007- 2016 poklesol podiel rozhodnutí v obchodno-právnych sporoch, ktorých rozhodovanie trvalo kratšie ako 1 rok, o 16 %, podiel sporov vyriešených do dvoch rokov vzrástol o 11%, nad dva roky o 5%
- došlo k zvýšeniu nákladov vymáhania pohľadávky z 30 % na 30,6 % hodnoty pohľadávky, čo predstavuje 3. najvyššie náklady spomedzi krajín EÚ v rebríčku Doing Business 2018
- vymoženie kontraktu zaberá 5. najdlhší čas a predstavuje 3. najvyššie náklady spomedzi krajín EÚ v rebríčku Doing Business 2018
- rastie počet nálezov Ústavného súdu, v ktorých konštatoval porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote.

JAKUB ZEMAN
jakub.zeman@iness.sk

Princíp právneho štátu zabezpečuje, že aj na Slovensku sa môže každý domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Okrem zabezpečenia práva na súdne rozhodnutie je ústavným právom účastníka konania aj to, aby bolo vo veci rozhodnuté bez zbytočných prietahov v konaní. Súda má teda povinnosť zabezpečiť taký postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odvráti stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o rozhodnutie.

Nie je však žiadnym tajomstvom, že „zo najpád“ môže na Slovensku trvať aj mnoho rokov. Tento stav má dopad aj na podnikateľské prostredie. Dlhšie konanie znamená väčšie časové a finančné náklady pre podnikateľa. Koľko by malo trvať hľadanie pravdy v sporoch?

Táto analýza na ponúka prehľad vývoja v súdnicte a súčasne porovnáva stav súdnicte prostredníctvom kvantitatívnych ukazovateľov so zahraničím. Okrem kvantitatívneho zhodnotenia stavu ponúka aj odporúčanie na zlepšenie vykonávania tejto agendy.

Stav sporového konania

Podnikateľské prostredie vyplýva, že na Slovensku najmä oblasť obchodnoprávnej, pracovnoprávnej agendy a agendy ochrany duševného vlastníctva. Ak porovnáme roky 2016 a 2017, môžeme sledovať, že sa znížil počet vybavených vecí o 29 %. Štatistika ukazuje, že sa v porovnaných rokoch 2012 a 2017 zvýšil objem nevybavených obchodných vecí na osemnásť súdov o 17 % so súčasným zvýšením o rovnaké percento ďalších obchodných vecí na tieto súdy. Znižujú sa počet vybavených

Rýchlejšie súdnictvo pre kvalitnejšie podnikanie

Ako PDF si môžete INT 2/2018 [stiahnuť tu](#).

Účet za služby štátu

Aj tento rok INESS zverejnil Účet za služby štátu. Nájdete ho na stránke www.cenastatu.sk – v sekcii Účet za služby štátu.

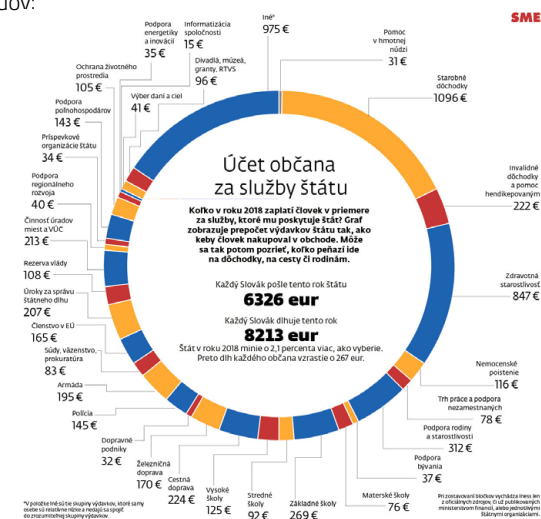
Vďaka dlhoročnej spolupráci s denníkom SME sa nám ho aj teraz podarilo doručiť desaťtisícim čitateľom. Vy si však môžete vďaka online funkcii zhotoviť vlastný bloček, ktorý zohľadní skutočnú výšku daní a odvodov, ktorú ročne zaplatíte. Nielen z vašej mzdy, ale aj zo spotreby. Cena štátu na občana rastie. Príjmy štátu na jedného občana dosiahnu v tomto roku 6 326 eur, čo odzrkadľuje skutočnosť, že ak sa neznižujú daňové sadzby, tak rastúce mzdy zvyšujú príjem štátnej kasy. Oproti minulému roku tak narástol poplatok za štátne služby o 169 eur (14 eur mesačne).

Keďže štát napriek neustále rastúcim príjmom stále nehospodári s vyrovnaným, resp. prebytkovým rozpočtom, aj v tomto roku podrastie dlh pripadajúci na jedného občana, konkrétne na 8 213 eur. Oproti klasickému zobrazeniu Účtu, vytvorilo SME aj alternatívny pohľad, ktorý vizuálne ilustruje, kam tečie najviac peňazí s vašich daní a odvodov:

ROZPOCET STATU SLOVENSKA REPUBLIKA ----- ROK 2018 -----	
VAS UCET ZA SLUZBY STATU	
POLOZKA	CENA NA OBCANA
1 POMOC V HMOTNEJ NUDZI	31
1 STAROBNE DOCHODKY	1096
1 ZDRAVOTNA STAROSTLIVOST	847
1 INVALIDNE DOCHODKY A POMOC ZDRAVOTNE POSTIHNUTYM	222
1 TRH PRACE A PODPORA NEZAMESTNANYCH	78
1 CLENSTVO V EU	165
1 UROKY A SPRAVA STATNEHO DLHU	207
1 PODPORA RODINY A STAROSTLIVOSTI	312
1 CESTNA DOPRAVA	224
1 ZELEZNICNA DOPRAVA	170
1 PODPORA BYVANIA	37
1 MATERSKE SKOLY	76
1 ZAKLADNE SKOLY	269
1 STREDNE SKOLY	92
1 VYSOKE SKOLY	125
1 PODPORA POLNOHOSPODAROV	143
1 POLICIA	145
1 DOPRAVNE PODNIKY	32
1 ARMADA	195
1 INFORMATIZACIA SPOLOCNOSTI	15
1 VYBER DANI A CIEL	41
1 PODPORA ENERGETIKY A INOVACII	35
1 SUDY, VAZENSTVO, PROKURATURA	83
1 DIVADLA, MUZEA, GRANTY, RTVS	96
1 NEMOCENSKE POISTENIE	116
1 CINNOST URADOV MIEST A VUC	213
1 OCHRANA ZIVOTNEHO PROSTREDIA	105
1 REZERVY VLADY	108
1 PODPORA REGIONALNEHO ROZVOJA	40
1 PRISPEVKOVE ORGANIZACIE STATU	34
1 INE	975
SPOLU (EUR)	6326

STAT V ROKU 2018 MINIE O 2,1 % VIAC
AKO VYBERIE. PRETO DLH KAZDEHO OBCANA
VZRASTIE O 267 EUR A DOSIAHNE 8213 EUR.

WWW.CENASTATU.SK
DAKUJEME ZA NAVSTEVU
INESS

Podujatia

Kryptomeny a anarchia - Seminár rakúskej ekonómie VIII

Ôsmy ročník Seminára rakúskej ekonómie organizoval INESS už tradične v priestoroch kaštieľa Mojmírovce, v termíne od 15. do 18. marca 2018. Stretlo sa tu 29 študentov z rôznych univerzít a miest z celého Slovenska či z Česka.

Prvý večer odštartovali organizátori z INESS krátkym privítaním a ekonomickým kvízom, kde účastníci v štvorčlenných tímoch hľadali odpovede na otázky z ekonomickej histórie, riešili analytické úlohy ale aj odpovedali na menej vážne otázky, typu „kto je najatraktívnejší nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu?“. Nasledovalo krátke predstavenie účastníkov a neformálna diskusia s lektormi v salóniku kaštieľa, ktorá pokračovala do neskorých nočných hodín.

Piatkový deň sme otvorili krátkym cvičením, počas ktorého mali účastníci možnosť sa bližšie zoznámiť. Nasledovala prvá prednáška seminára na tému „Základný príjem nerieši základné problémy“. Radovan Ďuraňa z INESS v nej predstavil koncept základného príjmu, jeho fungujúce podoby a ideológie, ktoré za týmto nápadom stoja. Porovnal ľavicový a pravicový pohľad na základný príjem a uviedol niekoľko argumentov za aj proti. Poukázal aj na systém sociálnych dávok na Slovensku, ktorý už dnes poskytuje určité podoby nepodmieneného príjmu, ako napríklad prídavok na dieťa, avšak napriek tomu je voči najchudobnejším vrstvám obyvateľstva nastavený pomerne striktne.

Druhá prednáška patrila hlavnému rečníkovi SREK-u, profesorovi Edwardovi Stringhamovi z Trinity College v USA. Vo svojej prednáške predstavil účastníkom Rakúsku ekonomickú školu, jej hlavných predstaviteľov a základné idey. Uviedol tiež teoretické východiská rakúskej ekonómie ako napríklad subjektívnu teóriu hodnoty, jej prepojenie na klasickú ekonomiu a spomenul niekoľko knižných titulov, ktoré záujemcom umožnia lepšie pochopiť princípy rakúskej ekonómie.

Poobede seminár pokračoval témou prírodných zdrojov a problematike ich (ne)vyčerpatelnosti. Martin Vlachynský z INESS nazval svoju prednášku „Mŕtve pandy neplačú“ kde v úvode vysvetlil, že mnohé oblasti ochrany prírody sú otázkou preferencií či morálneho nastavenia ľudí. Ak čelíme voľbe medzi postavením nemocnice či zachovaním pralesa, prichádzajú do konfliktu preferencie dvoch skupín, kde sa ťažko určuje, kto by mal mať právo rozhodnúť. Rečník hovoril tiež o obavách z vyčerpatelnosti prírodných zdrojov, pri ktorých však upozornil, že spotrebitelia nedopytujú samotné zdroje, ale energiu či produkty, ktoré sa z nich dajú vyrobiť.

V ďalšom bloku sme pokračovali témou zdieľanej ekonomiky, ktorá spôsobila zásadnú revolúciu v používaní kapitálu a potrebu revízie regulačného rámca v oblastiach ako napr. preprava či ubytovacie služby. Dr. Róbert Chovanculiak z INESS začal s úvahou, ako by sa dali využiť voľné miesta v autách. Práve zdieľaná ekonomika umožňuje oživiť mŕtvy kapitál v podobe nevyužívaného auta, priestoru či náradia, zdieľaním s inými ľuďmi, ktorí ho v danom momente dopytujú.

Ďalšia v poradí bola prednáška „Čo ste vždy chceli vedieť o ekonómii ale báli sa opýtať“ od Dr. Davida Lipku, prorektora Anglo-American University v Prahe. Vo svojom vstupe hovoril o vzniku spoločenského poriadku, ktorý rieši stret rôznych názorov a preferencií. V spoločnosti fungujú iné vzorce rozhodovania v armáde, v rodine či v štáte, preto je veľmi náročné až nemožné vytvoriť univerzálne platné pravidlá. Komplexnosť spoločenského poriadku ilustroval príbehom „Ja, ceruzka“, ktorý popisuje vznik obyčajnej ceruzky ako proces obrovského počtu

formácií na to, aby našla vyhovujúce riešenie pre veľké množstvo ľudí s individuálnymi preferenciami. V prednáške sa venoval tiež súkromne riadeným obytným zónam, v ktorých sú „typicky verejné statky“ ako osvetlenie alebo cesty započítané do ceny domu a postavené zo súkromných peňazí.

Poobede pokračoval seminár ďalšou prednáškou profesora Stringhama. Hovoril o možnostiach vymáhania zmlúv mimo súdov, kde platia pravidlá súkromných poskytovateľov služieb. Spoločnosti ako eBay musia pozorne zvážiť náklady a výnosy svojich pravidiel, aby spotrebiteľia boli stále ochotní využívať ich služby. Takto spotrebiteľia na trhu nútia firmy hľadať najlepšie možné riešenia. Stringham označil reputáciu ako kľúčový faktor pri vymáhaní zmlúv. Uviedol mnohé príklady, kedy súkromné spoločnosti vytvorili napríklad systémy licencovania, ktoré majú dobré meno a sú preto všeobecne uznávané.

Podvečer sa účastníci venovali monetárnej politike a kryptomenám. Juraj Karpiš z INESS vo svojom vstupe popísal vývoj peňazí od úplných začiatkov, kedy ako výmenný prostriedok slúžili rôzne mušle, neskôr zlato či iné drahé kovy. Popísal prechod od krytých k nekrytým papierovým peniazom a súvislosť so vznikom finančných kríz. V závere prešiel ku kryptomenám, k blockchain technológii a jej prínosu pre budúcnosť finančného systému.

Po večeri medzi účastníkov zavítal etický hacker Juraj Bednár (Digmia, Citadelo), ktorý sa momentálne venuje zakladaniu Paralelnej Polis v Bratislave. Vo svojej prezentácii sa venoval práve konceptu Paralelnej Polis, ktorá už funguje v Prahe, predstavil ľudí či aktivity, ktoré tento priestor v sebe ukrýva.

Nedeľné ráno patrilo téme duševného vlastníctva. Dr. Richard Ďurana z INESS vo svojej prednáške spochybňoval prínos patentov pri tvorbe inovácií. Poukázal na to, že mnohé vynálezy sú vynájdené v tom istom čase (od dávnych čias prakticky neexistuje vynález, ktorý by nemal viacerých tvorcov) a patenty sú udelené tomu, kto skôr „dobehne“ na patentový úrad. Venoval sa tiež negatívnym javom, kedy patenty neslúžia ako ochrana vynálezcov, ale predstavujú monopoly a rent-seeking.

Záverečný prednáškový blok zavŕšil Dr. Lipka. Svoju prednášku venoval morálnym otázkam v ekonómii. Ako príklad uviedol zavretie neefektívnej fabriky, ktoré je očami ekonóma dobré a prínosné pre spoločnosť, avšak ľudia, ktorí v nej dlhé roky pracovali to môžu vnímať ako nespravodlivé a kruté. V strete týchto názorov je ťažké odlúčiť emócie od logiky. Lipka citoval dielo Adama Smitha – Teória mravných citov, v ktorom tvrdí, že každý človek sa rodí s citmi, ktoré ho vedú k istému konaniu. Práve „človek v hrudi“, ktorý nás vedie k tomu aby sme nazerali na životné situácie očami iných, ovplyvňuje naše rozhodovanie a vysvetľuje, prečo konáme proti logike.

Po spoločnom obede nasledoval záverečný ceremoniál, počas ktorého účastníci získali certifikáty o úspešnom absolvovaní seminára. V závere Pavol Fukatsch a Marianna Sádecká predstavili študentskú organizáciu Slovak Students For Liberty a možnosti zapojenia sa do jej aktivít.

Všetci účastníci získali balíček vybavený kvalitnou ekonomickou literatúrou a ďalšími študijnými materiálmi. Týmto srdečne ďakujeme Nadácii Tatra Banky, Philip Morris Slovakia a Komunitnej Nadácii Bratislava za podporu. Veľká vďaka patrí aj mediálnym partnerom – portálu Aktuality.sk a Startitup.

LibertyTalks: Základný príjem

V posledných rokoch a mesiacoch prevláda názor, že univerzálny základný príjem by mohol byť riešením viacerých problémov, spojených so sociálnym systémom. Rieši však efektívne to, čo by mal? Je financovanie tohto programu reálne?

O tomto bude prednášať Radovan Ďurana, analytik INESS v stredu 21. marca v Kalabe, Zámocká 5 o 19:00. Oblasťou jeho záujmu sú verejné financie a sociálny systém. Už niekoľko rokov vedie vzdelávací projekt Cena štátu. Pôsobí aj ako fellow francúzskeho IREF. Po prednáške bude nasledovať otvorená diskusia na túto tému. Ďalšie informácie tu.

Event patrí do série Liberty Talks, ktoré pravidelne organizuje združenie Slovak Students For Liberty, apolitická študentská organizácia, ktorej hlavným cieľom je spájať študentov, ktorým sú blízke myšlienky slobody. Za týmto účelom usporiadujeme odborné prednášky, konferencie a debaty.

Ekonomické reči: dôchodky

Deviate Ekonomické reči sme v posledný februárový deň venovali dôchodkom. O tom, či budeme mať na dôchodku plnšie peňaženky hovoril Radovan Ďurana z INESS a Viktor Novysedlák z Rady pre rozpočtovú zodpovednosť.

Každý z rečníkov mal pripravený krátky vstup k problematike, kde sa venovali hlavným nedostatkom súčasného dôchodkového systému, načrtli aj demografický problém či problém nespravodlivého krátenia dôchodkov z druhého piliera. Ďurana na úvod poslucháčom vysvetlil, ako sa počíta výška dôchodku a upozornil tiež na skutočné náklady starobných dôchodkov. V médiách sa veľa hovorí o neudržateľnosti dnešného dôchodkového systému, rečník to znázornil na dvoch číslach: kým v roku 2013 pracovalo na jedného dôchodcu 1,75 človeka, v roku 2060 to bude menej ako 1 pracujúci na dôchodcu. Novysedlák načrtnul struchý priebeh reforiem dôchodkového systému na Slovensku. Vyjadril sa aj k druhému pilieru, ktorý má podľa RRZ význam najmä z hľadiska diverzifikácie rizika, keď sa úspory z neho zhodnocujú z aktív v zahraničí a pri problémoch domácej ekonomiky teda časť nákladov nezávisí priamo na slovenskom ekonomickom vývoji.

Po úvodnom vstupe Ekonomické reči pokračovali otázkami z publika, v ktorom sa zišli akademici, politici, zástupcovia neziskového sektora či študenti. Viac ako 50 poslucháčov prišlo diskutovať o tejto mimoriadne dôležitej téme.

Ekonomické reči: private governance

Na jubilejných desiatych Ekonomických rečiach sme privítali vôbec prvého zahraničného hosta – prof. Edwarda Stringhama z Trinity College v USA, ktorý bol zároveň hlavným rečníkom nášho Seminára rakúskej ekonómie.

Diskusiu otvoril krátkou prednáškou, v ktorej sa venoval konceptu private governance. Ide o súkromné poskytovanie služieb ako sú právo a poriadok. Uviedol niekoľko príkladov z praxe, kde polícia alebo súdy zlyhali a nahradili ich súkromné internetové platformy s efektívnejšími donucovacími prostriedkami. Jeden taký prostriedok je napríklad reputácia, kedy hodnotenie jednotlivých poskytovateľov na platforme ich núti poskytovať čo najlepšie služby a nepodvádzať svojich zákazníkov.

Podujatia sa zúčastnilo okolo 30 poslucháčov, ktorí diskutovali s rečníkom aj po oficiálnom skončení diskusie.

Prednáška o kryptomenách na FEM SPU v Nitre

Vo štvrtok 15. marca sa v priestoroch Fakulty ekonomiky a manažmentu SPU v Nitre konala prednáška na tému Bitcoin a kryptomeny.

INESS reprezentoval Martin Vlachynský, druhým diskutujúcim bol Ronald Ižip z Trim kapitál. Populárna téma priťahla viac ako 300 divákov z radov študentov, ale aj širšej verejnosti, či lokálnych médií.

INESS na seminári DG ECFIN v Bruseli

INESS, reprezentovaný analytikom Martinom Vlachynským, bol pozvaný účasti v seminári pre zástupcov európskych think tankov v Bruseli.

Seminár bol organizovaný DG ECFIN (The Directorate-General for Eco-

nomic and Financial Affairs – oddelenie Európskej komisie zodpovedná za hospodársky rast a finančnú stabilitu) v dňoch 13. a 14. marca. Zástupcovia Komisie zhruba dvadsiatke účastníkov prezentovali vývoj, súčasný stav a zábery EÚ v oblasti dlhovej stability, či bankovej a monetárnej únie.

INESS na výbore pre podnikateľské prostredie

Zástupca INESS Martin Vlachynský vystúpil na pozvanie predsedníčky Komisie pre podnikateľské prostredie, podporu MSP a živnostníkov pani Jany Kiššovej na 2. schôdzi komisie. Tá sa uskutočnila dňa 12. marca 2018 v budove Národnej rady Slovenskej republiky v areáli Bratislavského hradu (pri Mikulášskej bráne) v zasadacej miestnosti na II. poschodí.

Martin Vlachynský v diskusii spomenul ako zásadný problém to, že verejná správa nevníma podnikateľský sektor ako základný generátor hodnôt. Vláda síce prijíma čiastkové opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia, ale chýbajú dlhodobé koncepčné riešenia. Je potrebné pripraviť trh práce na obdobie, kedy sa bude ekonomike menej dariť. So štátnym tajomníkom Branislavom Ondrušom diskutovali o obsahu pojmu pružnosť zamestnávania. Podľa rebríčka hodnotení krajín Index pružnosti zamestnávania 2018 klesla Slovenská republika v dôsledku novozavedených sviatočných, nedeľných a nočných príplatkov v tomto ukazovateli z 26. na 36. miesto.

INESS na logistickom fóre LOG-IN 2018

V hoteli Double Tree v Bratislave sa 19. apríla uskutočnilo logistické fórum LOG-IN, na ktoré bol do panelovej diskusie pozvaný aj zástupca INESS Martin Vlachynský.

Témou diskusie bolo „Investície – všeliek pre ekonomiku?“. S ďalšími hosťami, ktorými boli Peter Jánoši, P3 Logistic Parks, Oto Pisoň, SARIO a Braňo Jendek, 108 AGENCY Slovensko, sme rozoberali smerovanie investícií k automotive, zaostávajúce regióny, byrokráciu, či pracovnú silu.

Poznáme najlepších mladých ekonómov a ekonómky na Slovensku

Ekonomická či finančná gramotnosť sú schopnosti, ktorým sa v školských osnovách na Slovensku venuje málo priestoru. Neznamená to však, že tu nie sú študenti a učitelia, ktorí ekonomii majú radi, rozumejú jej a vedia ju vyučovať. Prvý ročník Ekonomickej olympiády odhalil mená najzdatnejších mladých ekonómov na Slovensku.

Poznáme najlepších mladých ekonómov a ekonómky na Slovensku
V priestoroch Ekonomickej univerzity v Bratislave sa 26. apríla 2018 konalo celoslovenské finále vôbec prvej Ekonomickej olympiády pre stredoškóľakov, ktorú organizuje INESS – Inštitút ekonomických a spoločenských analýz, v spolupráci s českým Inštitutom ekonomického vzdelávania (INEV).

Ekonomická Olympiáda

Záverečnému finále súťaže predchádzali školské kolá, do ktorých sa zapojilo viac ako 4000 študentov zo 150 stredných škôl. Nasledovali krajské kolá, z ktorých vzišli 50 finalistov zo všetkých regiónov Slovenska. V písomnom teste celoslovenského finále mali súťažiaci preukázať svoj všeobecný prehľad z ekonomickej teórie a histórie, analytické a argumentačné schopnosti a v neposlednom rade aj zručnosti z finančnej gramotnosti. Najlepší desiatu postúpili do ústneho kola, kde svoje vedomosti obhajovali pred odbornou porotou. Členmi odbornej poroty boli odborníci z akademickej obce, súkromného a neziskového sektora: doc. Ing. Mgr. Zuzana Juhászová, PhD. (Ekonomická univerzita v Bratislave), doc. JUDr. Ing. Ján Šebo, PhD. (Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici), Ing. Štefan Máj (Slovenská sporiteľňa), Mgr. Juraj Karpiš (INESS) a Ing. Monika Olejárová (INESS).

„Prekvapila ma úroveň poznatkov, motivácia aj vyjadrovacia schopnosť súťažiacich. Optimizmus kazí len tušenie, že mnoho z nich odíde do zahraničia. Dúfam ale, že niektorí sa aj vrátia a pomôžu svojimi znalosťami zlepšovať Slovensko,“ hovorí Juraj Karpiš, hlavný analytik INESS a člen Odbornej rady Ekonomickej olympiády.

Z ústneho kola vzišlo poradie najlepšej desiatky súťažiacich. Tretie miesto obsadil Tomáš Ťapák z Gymnázia Martina Hattalu v Trstenej, druhé miesto vybojoval Filip Mardzin z Gymnázia Jura Hronca v Bratislave. Absolútnym víťazom prvého ročníka Ekonomickej olympiády sa stal Tobiáš Winczer zo Školy pre mimoriadne nadané deti v Bratislave.

Všetkým súťažiacim v závere podujatia gratulovali organizátori, partneri projektu a tiež členovia Odbornej rady Ekonomickej olympiády. Finalisti získali vecné ceny v podobe ročného predplatného ekonomického týždenníka Trend a ekonomickej literatúry. Najlepší traja sa môžu tešiť aj z elektronickej čítačky kníh Amazon Kindle (3. miesto), mobilného telefónu Huawei (2. miesto) a notebooku Lenovo IdeaPad (1. miesto).

„Na budúci rok určite zapojíme aj našich ďalších študentov. Odporúčame aj ďalším školám sa do tejto olympiády zapojiť, žiaci získajú veľmi pekné skúsenosti a majú z toho dobrý zážitok,“ dodáva Soňa Kúrňavová, učiteľka z Obchodnej akadémie v Liptovskom Mikuláši.

Ekonomická olympiáda je celoslovenská trojkolová súťaž z ekonomie a financií pre stredoškóľakov. Členmi Odbornej rady súťaže sú poprední slovenskí ekonómovia ako napr. viceguvernér Národnej banky Slovenska Ľudovít Ódor a mnohí ďalší. Cieľom je vzbudiť záujem o ekonomiu u mladých ľudí, vyhľadávať spomedzi nich nadaných ekonómov a podporovať ich v ďalšom rozvoji. Súťaž prispieva k zlepšeniu ekonomickej a finančnej gramotnosti Slovákov. INESS plánuje v súťaži pokračovať aj na budúci rok, pričom víťazov čaká účasť aj v medzinárodnom finále, do ktorého sa zapoja súťažiaci z Česka, Maďarska či Veľkej Británie.

INESS publikácie

AKO NAPISAŤ LEPŠIE ZÁKONY

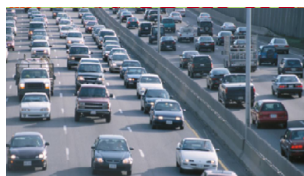
V niektorých oblastiach je RIA 2020 málo ambiciózne. Mala by ponúknuť lepšie a hlbšie riešenia problémov tvorby regulácií. O nedostatkoch dnešného legislatívneho procesu, stratégii RIA 2020, ale aj o návrhoch INESS v tejto oblasti podrobne píšeme v publikácii INESS na tému: **Ako napísať lepšie zákony pre všetkých**

INVESTIČNÉ STIMULY V ROKU 2017

Za rok 2017 vláda poskytla 15 spoločnostiam celkovú štátnu pomoc vo výške 83 945 520 €, čo predstavuje oproti roku 2016 skoro dvojnásobný počet podporených spoločností. Vo výške celkovej pomoci pritom došlo k 40 % nárastu. Ďalšie štatistiky nájdete v INESS na tému: **Investičné stimuly v roku 2017**.

Hodiny strávené na Dopravných inšpektorátoch sú už súčasťou folklóru. Tieto nenáročné úkony sa pritom dajú rýchlo a lacno zjednodušiť, čo by ušetrilo čas občanov, ale aj verejné financie. Na túto tému sme pripravili INT 3/2018 s názvom **Efektívnejšia a lacnejšia evidencia vozidiel**.

EFEKTÍVNEJŠIA A LACNEJŠIA EVIDENCIA VOZIDIEL

Decentralizovaný spôsob reformovania školstva má oveľa lepšie predpoklady prispôbiť sa meniacemu prostrediu a „držať krok s dobou“. V publikácii navrhujeme inštitucionálne zmeny, ktoré by mali byť prijaté, aby sa vzdelávanie priblížilo k fungovaniu decentralizovaného systému.

SLOBODNEJŠIE ŠKOLY

RÝCHLEJŠIE SÚDNICTVO PRE KVALITNEJŠIE PODNIKANIE

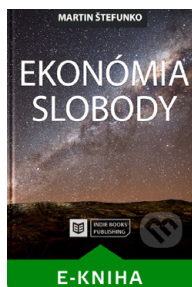
Dĺžka súdnych sporov sa venuje najnovší INESS na tému s názvom **Rýchlejšie súdnictvo pre kvalitnejšie podnikanie**. Pozreli sme sa v ňom na vývoj štatistiky dĺžky sporových konaní v obchodnom práve, práve duševného vlastníctva a v pracovnom práve, na odvolacie konania, či finančné kompenzácie za prieťahy.

INDEX PRUŽNOSTI ZAMESTNÁVANIA 2018

V rebríčku 41 krajín EÚ a OECD sa Slovensku umiestnilo na 26. mieste v Indexe pružnosti zamestnávania. Tento index, zostavovaný na základe údajov Svetovej Banky, porovnáva legislatívu krajín v oblasti vzniku pracovného miesta, jeho priebehu, a ukončenia.

INESS knihy

MARTIN ŠTEFANKO: EKONÓMIA SLOBODY

E-kniha popisuje základné myšlienky rakúskej školy ekonómie a ich aplikácie. Rakúska škola dávno pred kolapsom komunizmu popísala problémy socialistického ekonomického plánovania a jej dnešní predstavitelia úspešne predpovedali finančnú krízu.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Politický projekt euro má vážne problémy. Zdá sa, že Friedmanova kľatba sa začala naplňovať. Bestseller nemeckého ekonóma Philippa Bagusa v slovenskom vydaní TRIM Broker a INESS.

Kniha **Zlé peniaze** od **Juraja Karpiša** hľadá príčiny a opisuje priebeh krízy. Odpovedá na otázku, prečo sa ešte neskončila. Je písaná pre verejnosť s cieľom vysvetliť krízové ekonomické javy alternatívnym spôsobom. Súčasťou „sprievodcu krízou“ je popis dosahov krízy na životy bežných ľudí a príklady, ako sa s nimi dá vyrovnávať. Tento bestseller si môžete zakúpiť cez stránku **zlepeniaze.eu**, prípadne vo vašom kníhkupectve.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONE-TÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline? Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii **Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom**.

Všetky publikácie a Policy Notes si môžete **zdarma stiahnuť** na stránke **iness.sk** v sekcii Publikácie.

Knihy je možné **zakúpiť osobne** v kancelárii INESS (okrem e-knží) alebo na dobierku objednávkou cez sekciu Knihy na stránke **iness.sk**.